UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Diplomová práce

2025 **Helena Tomková**

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Od hnědé k zelené? Vlastenecká ekologie francouzské krajní pravice

Diplomová práce

Autor/ka práce: Helena Tomková

Studijní program: Teritoriální studia, specializace: Evropská studia

Vedoucí práce: Dr. Paul Bauer

Rok obhajoby: 2025

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.
4. Při přípravě této práce autorka použila software MAXQDA za účelem manuálního kódování primárních zdrojů. Po použití tohoto nástroje autorka obsah podle potřeby zkontrolovala a upravila a přebírá plnou odpovědnost za obsah publikace.

V Praze dne 20. dubna 2025 Helena Tomková

Bibliografický záznam

TOMKOVÁ, Helena. *Od hnědé k zelené? Vlastenecká ekologie francouzské krajní pravice.* Praha, 2025. 76 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce Dr. Paul Bauer.

Rozsah práce: 115 312 znaků

Abstrakt

Strany typu populistické radikální pravice (PRR) nabývají globálně na popularitě. Souběžně s tím pozorujeme čím dál akutnější projevy klimatické změny. Ačkoli PRR strany bývaly tradičně spojovány s klimaskeptickými postoji, v posledních letech se ukazuje, že vztah PRR k ekologii je komplexnější a některé strany začínají s environmentálními tématy pracovat. Tato práce zkoumá stranu Rassemblement national (RN) s cílem zjistit, jak konstruuje svůj ekologický diskurz. RN bývá tradičně řazena mezi PRR, byť se skrze strategii dediabolizace pokouší navenek zbavit svého krajně pravicového dědictví. Vzhledem k vysoké pravděpodobnosti, že se RN v příštích letech dostane k výkonné moci, je na místě zkoumat, jak se k ekologii staví, jelikož s nárůstem urgence změny klimatu půjde o nevyhnutelně důležité téma. Práce vychází z kritické diskurzivní analýzy, respektive diskurzivně-historického přístupu (DHA) a analyzuje stranické materiály spojené s volbami v letech 2019, 2022 a 2024. Dochází k závěru, že RN přebírá environmentální slovník k reformulaci tradičních nacionalistických požadavků, zejména skrze zaměňování biodiverzity s „diverzitou kultur," která má být chráněna skrze omezení imigrace. RN také používá diskurzivní strategie charakteristické pro PRR jako konstrukce nepřátelských vnějších skupin (zástupci „trestající ekologie" a „nomádi"), proti nimž se RN vymezuje skrze „ekologii zdravého rozumu" a lokalismus.

Abstract

Populist Radical Right (PRR) parties are gaining popularity globally. At the same time, we are witnessing increasingly acute manifestations of climate change. Although PRR parties have traditionally been associated with climate denialism, recent years have shown that their relationship to ecology is more complex, and some parties have begun to engage with environmental topics. This thesis examines the party *Rassemblement National* (RN) with the aim of understanding how it constructs its ecological discourse. RN is traditionally classified among PRR parties, although through the strategy of *dédiabolisation*, it seeks to shed its far-right legacy in the public eye. Given the high likelihood that RN will come to executive power in the coming years, it is important to examine how the party positions itself on ecology, as the urgency of climate change makes this an inevitably crucial issue. The thesis employs critical discourse analysis, specifically the discourse-historical approach (DHA), and analyzes party materials related to the elections of 2019, 2022, and 2024. It concludes

that RN adopts environmental vocabulary to reformulate traditional nationalist demands—particularly by substituting biodiversity with the “diversity of cultures,“ which should be protected through immigration restrictions. RN also employs discursive strategies typical of the PRR, such as the construction of hostile external groups (representatives of “punitive ecology” and “nomads”), against which RN positions itself through “common-sense ecology” and localism.

Klíčová slova

Ekologie, populistická radikální pravice, Rassemblement national, kritická diskurzivní analýza, klimatická změna, topoi

Keywords

Ecology, populist radical right, Rassemblement National, critical discourse analysis, climate change, topoi

Title

From Brown to Green? The Patriotic Ecology of the French Far Right

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce panu doktoru Paulovi Bauerovi za jeho vstřícný a motivující přístup. Chci také poděkovat mému příteli, jehož milá podpora mi pomohla překonat všechny krize během psaní.

Obsah

Úvod ... 8

1 State of the art a teoretická východiska ... 10

1.1 Populistická radikální pravice ... 15

2 Cíl výzkumu a metodologie ... 22

2.1 Výzkumné otázky ... 22

2.2 Metodologie ... 22

2.2.1 Výběr výzkumného vzorku ... 27

3 Ekologie krajní pravice ve Francii ... 29

3.1 Ekologie Rassemblement national ... 32

4 Od hnědé k zelené? Analýza diskurzu ... 35

4.1 Ekologie „zdravého rozumu“ versus „trestající“ ekologie ... 35

4.1.1 Ekologické hrozby ... 35

4.1.2 „Trestající“ ekologie ... 36

4.1.3 Ekologie „zdravého rozumu“ ... 38

4.2 Nomádismus a lokalismus ... 43

4.2.1 Nomádismus ... 43

4.2.2 Lokalismus ... 45

4.3 Přírodní dědictví ... 47

4.3.1 Předávání přírodního dědictví ... 51

4.4 Ekologická transformace ... 53

Závěr ... 57

Summary ... 59

Použité zdroje a literatura ... 63

Úvod

Populistická radikální pravice (*populist radical right*, PRR) bývá tradičně asociovaná s negativním postojem vůči ekologické politice. Mnohé PRR strany, tradičně kritické vůči elitám, včetně klimatických vědců, dlouho popíraly existenci klimatické změny – a některé tak činí dosud. Analýza vztahu PRR vůči ekologii je relativně nový směr výzkumu, kterému se politologové začali hlouběji věnovat zhruba v posledních pěti letech.[1] Výzkum ukázal, že by bylo příliš zjednodušující označit PRR strany plošně za klimaskeptické. Tento vztah je ambivalentní a jednotlivé PRR strany se v tomto ohledu liší. Z obecného trendu se zdá, že zatímco v západní Evropě a Skandinávii se PRR strany začínají spíše hlásit k určité formě ekologie, jejich ekvivalenty ve střední a východní Evropě si spíše zachovávají odmítavý postoj.[2] S tím, jak kandidáti pravicově populistických stran slaví úspěchy a stávají se součástí politického mainstreamu, začíná i mnoho umírněnějších stran přebírat jejich rétoriku.[3] Projevy environmentální krize začíná být zároveň nemožné ignorovat: nárůst teploty, extrémní výkyvy počasí, sucho a nedostatek vody se staly běžnou realitou mnoha evropských zemí. Otázka ochrany životního prostředí se tak stává nevyhnutelnou. Dává proto smysl se ptát, jak konkrétně vypadá a jak je konstruován environmentální diskurz PRR strany, která se veřejně prezentuje jako ekologická, zejména pokud je taková strana favoritem ve volbách.

Předkládaná práce se zaměří na francouzskou stranu Rassemblement national (RN), a to z několika důvodů. V první řadě proto, že RN má v současnosti vůbec nejvyšší podporu ve své historii a nezakrývá své aspirace na prezidentské křeslo. Odsouzení Marine Le Pen za zpronevěru a pětiletý zákaz kandidování na veřejné funkce sice představuje pro stranu komplikaci, nicméně se zatím nezdá, že by verdikt jakkoli snížil RN preference. Pokud bude současný trend podpory RN pokračovat, strana se nejspíš dostane k výkonné moci. Vzhledem k tomu, že krize klimatu s největší pravděpodobností v nejbližších letech

[1] Bernhard Forchtner, „Far-right articulations of the natural environment: An introduction“ in *The far right and the environment*, (London: Routledge, 2019), nestránkovaný formát, úvod.

[2] Lze ovšem najít výjimky jako maďarský Fidesz, který, navzdory silnému euroskepticismu a časté kritice Bruselu, na evropské úrovni často hlasuje pro klimatická opatření. Viz Stella Schaller a Alexander Carius, Convenient Truths: Mapping climate agendas of right-wing populist parties in Europe (Berlin: Adelphi, 2019), https://adelphi.de/en/system/files/mediathek/bilder/Convenient%20Truths%20-%20Mapping%20climate%20agendas%20of%20right-wing%20populist%20parties%20in%20Europe%20-%20adelphi.pdf (staženo 2. ledna 2025).

[3] Aristotle Kallis, “Far-Right ‘Contagion’ or a Failing ‘Mainstream’? How Dangerous Ideas Cross Borders and Blur Boundaries,” *Democracy and Security* 9, č. 3 (2013): 221–46, https://doi.org/10.1080/17419166.2013.792251 (staženo 22. prosince 2024).

neustoupí, a naopak bude intenzifikovat, je na místě zkoumat vztah RN k ekologii a analyzovat, jak s těmito tématy strana pracuje ve svém diskurzu. RN je také v současnosti jednou z nejsilnějších stran typu PRR vůbec. Dosavadní výzkum ukázal, že ačkoli se strana nikdy nedostala do vlády ani do prezidentského křesla, přece docílila efektu nastolení agendy, jelikož některé umírněnější strany ve Francii opakovaně kooptovaly její program či rétoriku, zejména v otázce imigrace.[4] Ačkoli o síle transnacionální spolupráce PRR stran se vede diskuse,[5] mnozí výzkumníci RN také považují za vlivný vzor jiných evropských krajně pravicových populistů.[6]

Dalším důvodem je dostatek čerstvých a doposud nezpracovaných či málo zpracovaných dat, kterými budou volební stranické materiály spojené se třemi nedávnými volbami: do Evropského parlamentu (EP) v roce 2019, prezidentské volby 2022 a volby do EP v roce 2024. Práce si klade za cíl prohloubit a aktualizovat dosavadní poznání o ekologickém diskurzu RN. To umožní jednak lépe pochopit vztah PRR stran k ekologii, ale také lépe porozumět ekologické vizi RN a jejímu historickému kontextu. Pokud si strana udrží současnou masivní podporu, tato ekologická vize bude velmi pravděpodobně důležitá pro budoucnost Francie – ať už se strana dostane do prezidentského postu, nebo zůstane dominantní opoziční silou ve francouzském parlamentu.

Práce začíná na přehledu dosavadní literatury, následovat bude teoretická část, kde budou představeny relevantní teorie týkající se populistické radikální pravice a jejího vztahu k ekologii. Následně budou formulovány výzkumné otázky a vysvětlena metodologie diskurzivně-historického přístupu (DHA). V další kapitole bude rozebrán historický a politický kontext ekologie u francouzské krajní pravice a RN. Analytická část je posléze rozčleněna podle témat, které se v procesu analýzy programu RN objevily jako dominantní prvky ekologického diskurzu.

[4] Michael Minkenberg, „The radical right in public office: agenda-setting and policy effects“ in *The populist radical right: A Reader,* ed. Cas Mudde (New York: Routledge, 2017): 447-448.

[5] Mihail Chiru a Natasha Wunsch, "Democratic Backsliding as a Catalyst for Polity-Based Contestation? Populist Radical Right Cooperation in the European Parliament," *Journal of European Public Policy* 30, č. 1 (2021): 64–83, https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1984546 (staženo 28. prosince 2024).

[6] Hans Georg Betz, "Will France's Marine Le Pen be a Profiteer or Victim of the Pandemic?" in *Responses to the COVID-19 Pandemic by the Radical Right: Scapegoating, Conspiracy Theories and New Narratives*ed, ed. Tamir Bar-On a Bàrbara Molas (New York: Columbia University Press, 2021): 73–78.

1 State of the art a teoretická východiska

Někteří akademici až do poloviny nultých let považovali ochranu přírody před znečištěním za tzv. *valence issue*,[7] tedy konsenzuální téma, u kterého se celý elektorát shoduje na požadovaném výsledku (tedy čistém a prosperujícím životním prostředí) a politické strany mezi sebou pouze soutěží o to, kdo dokáže tento výsledek efektivněji zajistit.[8] Toto tvrzení později zpochybnilo mnoho prací.

Piero Ignazi již v 90. letech přišel s tezí, že odpor vůči ochraně klimatu je přímou odpovědí evropské radikální pravice na hodnoty, které do politické diskuse od 70. let přinášely zelené strany, zejména multikulturalismus a ekologii. Ignazi jejich postoj považoval součást „tiché kontrarevoluce", související se širšími kulturními proměnami společnosti.[9] S tvrzením, že hodnoty radikální pravice fungují jako jakýsi zrcadlově převrácený odraz hodnot zelených stran, pracuje i Elisabeth Ivarsflaten, která v roce 2008 napsala: *„Pokud se zelená levice vyznačuje multikulturalismem a environmentalismem, pak se radikální pravice vyznačuje antiimigračním a antiekologickým postojem."*[10]

Tezi, že voliči, kteří volí pravicové strany, jsou častěji odpůrci změny klimatu a odmítači ekologické politiky, potvrdil například sociologický výzkum Aarona M. McCrighta, který takové závěry vyvodil v kontextu USA, západní Evropy, nikoli však postkomunistických států v EU (jeho zdůvodněním byla nižší relevance environmentálních témat v těchto zemích, a zároveň odlišná dynamika pravolevého dělení).[11] Výzkum Konstantinose Gemenise a kolektivu v roce 2012 byl první, který se zaměřil specificky na evropské pravicově populistické strany, a na základě kvalitativní analýzy jejich programů došel k závěru, že všech 13 zkoumaných stran (včetně dnešní Rassemblement national,

[7] Ke konceptu *valence issue* viz Donald E. Stokes, "Spatial Models of Party Competition," *American Political Science Review* 57, č.2 (1963): 368–377, https://www.jstor.org/stable/1952828 (staženo 28. prosince 2024).
[8] Scott C. Flanagan a Russell J. Dalton, "Parties under Stress: Realignment and Dealignment in Advanced Industrial Societies," *West European Politics* 7, č. 1 (1984): 7–23, https://doi.org/10.1080/01402388408424456 (staženo 28. prosince 2024).
[9] Piero Ignazi, "The Silent Counter-Revolution: Hypotheses on the Emergence of Extreme Right-Wing Parties in Europe," *European Journal of Political Research* 22, č. 1 (červenec 1992): 3–34, https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1992.tb00303.x (staženo 28. prosince 2024).
[10] Elisabeth Ivarsflaten, "What Unites Right-Wing Populists in Western Europe? Re-Examining Grievance Mobilization Models in Seven Successful Cases," *Comparative Political Studies* 41, č. 1 (2008): 3–23, https://doi.org/10.1177/0010414006294168 (staženo 28. prosince 2024).
[11] Aaron M. McCright a Riley E. Dunlap, "The Politicization of Climate Change and Polarization in the American Public's Views of Global Warming, 2001–2010," *The Sociological Quarterly* 52, č. 2 (2011): 155–194, https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2011.01198.x; Aaron M. McCright, Riley E. Dunlap a Sandra T. Marquart-Pyatt, "Political Ideology and Views about Climate Change in the European Union," *Environmental Politics* 25, č. 2 (2016): 338–358, https://doi.org/10.1080/09644016.2015.1090371 (staženo 28. prosince 2024).

v době výzkumu ještě Front National) vykazuje jasnou anti-environmentální charakteristiku. Zároveň tento text výslovně vyvrací výše zmíněnou tezi o ochraně přírody coby *valence issue* a naopak postuluje, že ochrana přírody je stále častěji u voličů vnímána jako protiklad ekonomického růstu, a strany tudíž musí mezi oběma hodnotami hledat vhodný kompromis.[12]

Matthew Lockwood poukázal v roce 2018 na to, že výzkum klimatických postojů doposud s výjimkou předchozího zmíněného článku používal tradiční pravo-levé dělení, které však opomíjí existenci populistických stran. Lockwood tvrdí, že je evidentní, že existuje poměrně konzistentní korelace mezi evropskými pravicově populistickými stranami a odporem k zeleným politikám, zejména těm, které přesahují národní stát a předpokládají kooperaci na mezinárodní úrovni. Pro tuto korelaci nabízí dvě interpretace, vycházející ze dvou teoretických přístupů k PRR – strukturalistickou a ideologickou (Lockwoodově interpretaci se bude více věnovat teoretická kapitola této práce).[13]

Typologie populismu, respektive pravicového populismu, coby konceptuálního východiska pro analýzu postoje ke klimatu, začala být následně používaná častěji. Ačkoliv některé studie potvrzují zmíněnou tezi o konzistentní korelaci[14] a argumentují, že nedůvěra evropských populistů v existenci klimatické změny je daná jejich nedůvěrou v instituce a vědce (které vnímá jako součást elit, tedy nepřátel lidu),[15] jiní výzkumníci tento názor zpochybňují. Poukazují zejména na heterogenitu populistických aktérů v Evropě,[16] z nichž někteří již nezpochybňují existenci globálního oteplování, ba dokonce integrují ekologii do

[12] Kostis Gemenis, Alexia Katsanidou a Sofia Vasilopoulou, "The Politics of Anti-Environmentalism: Positional Issue Framing by the European Radical Right," příspěvek přednesený na MPSA Annual Conference, Chicago, 12.–15. dubna 2012, https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/6152401/The_politics_of_anti-environmentalism.pdf (staženo 28. prosince 2024).
[13] Matthew Lockwood, "Right-Wing Populism and the Climate Change Agenda: Exploring the Linkages." *Environmental Politics* 27, č. 4 (2018): 712-732, https://doi.org/10.1080/09644016.2018.1458411 (staženo 28. prosince 2024).
[14] Např. Joakim Kulin, Ingemar Johansson Sevä a Riley E. Dunlap, "Nationalist Ideology, Rightwing Populism, and Public Views about Climate Change in Europe," *Environmental Politics* 30, č. 7 (2021): 1111–34, https://doi.org/10.1080/09644016.2021.1898879 (staženo 28. prosince 2024) nebo Martin Hultman et al, "The Far Right and Climate Change Denial: Denouncing Environmental Challenges via Anti-Establishment Rhetoric, Marketing of Doubts, Industrial/Breadwinner Masculinities Enactments and Ethno-Nationalism" in *The Far Right and the Environment*, kapitola 8.
[15] Robert A. Huber, Esther Greussing a Jakob-Moritz Eberl, "From Populism to Climate Scepticism: The Role of Institutional Trust and Attitudes towards Science," *Environmental Politics* 31, č. 7 (2021): 1115–1138, https://doi.org/10.1080/09644016.2021.1978200 (staženo 28. prosince 2024).
[16] Robert A. Huber, Tomas Maltby, Kacper Szulecki, and Stefan Ćetković, "Is Populism a Challenge to European Energy and Climate Policy? Empirical Evidence across Varieties of Populism," *Journal of European Public Policy* 28, č. 7 (2021): 998–1017, https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1918214 (staženo 28. prosince 2024).

nacionalistických narativů.[17] Na různorodost postojů PRR poukázala i studie německého environmentálního think tanku Adelphi z roku 2019. Ten na základě analýzy volebních programů 21 pravicově populistických stran a jejich hlasovacího chování v Evropském parlamentu vytvořil typologii, ve které jsou na jednom pólu škály ty strany, které jsou k otázce ochrany klimatu zcela odmítavé, na druhém pak ty, které přijímají vědecký konsenzus o rizicích klimatické změny. Studie shledává, že většina stran se projevuje nevyhraněně a vykazuje spíše nekonzistentní a ambivalentní postoj k zeleným politikám. Podle studie tyto strany, včetně Rassemblement national, zpravidla vykazují „zelený patriotismus", který sice rétoricky považuje ochranu životního prostředí za důležitou, ovšem zároveň v praxi tyto strany nepodnikají kroky k ochraně klimatu, ba dokonce klimatické iniciativy vznikající na evropské úrovni spíše odmítají. Studie zároveň dochází k závěru, že klimatická změna zůstává pro evropské pravicově populistické strany okrajovým tématem.[18]

S narůstající urgencí klimatické krize si začali výzkumníci zhruba v posledních pěti letech všímat, že stále rostoucí počet PRR stran začíná inkorporovat určité prvky environmentální agendy do svých programů[19] nebo dokonce prochází „ekologickým obratem."[20] Na určitou míru kompatibility PRR se zelenou politikou ukazuje i studie z roku 2021, která na základě komparuje německou krajně pravicovou stranu Alternative fur Deutschland a RN.[21] Studie shledává, že RN podporuje více ekologických politik než AfD, ovšem jen takových, které nejsou tvořené s cílem boje proti změně klimatu – spíše selektivně vybírá taková opatření (zejména v zemědělství), která může spojit s národní suverenitou a ochranou francouzských farmářů.

---

[17] Balša Lubarda a Bernhard Forchtner, "Far-Right Narratives of Climate Change Acceptance and Their Role in Addressing Climate Skepticism," *The Journal of Environmental Education* 54, č. 6 (2023): 386–396, https://doi.org/10.1080/00958964.2023.2257622 (staženo 28. prosince 2024).

[18] Stella Schaller a Alexander Carius, Convenient Truths: Mapping climate agendas of right-wing populist parties in Europe (Berlin: Adelphi, 2019), https://adelphi.de/en/system/files/mediathek/bilder/Convenient%20Truths%20-%20Mapping%20climate%20agendas%20of%20right-wing%20populist%20parties%20in%20Europe%20-%20adelphi.pdf (staženo 2. ledna 2025).

[19] Alexander Ruser a Amanda Machin, "Nationalising the Climate: Is the European Far Right Turning Green?" *Green European Journal* (27. září 2019), https://www.greeneuropeanjournal.eu/nationalising-the-climate-is-the-european-far-right-turning-green/ (staženo 2. ledna 2025) nebo Bernhard Forchtner, Andreas Kroneder a David Wetzel, „Being skeptical? Exploring far-right climate-change communication in Germany," *Environmental Communication* 12, (2018): 589–604, https://doi.org/10.1080/17524032.2018.1470546 (staženo 2. ledna 2025).

[20] Camil Ungureanu a Lucia Popartan, "The Green, Green Grass of the Nation: A New Far-Right Ecology in Spain," *Political Geography* 108 (2024), https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2023.102953 (staženo 2. ledna 2025).

[21] Michael Oswald, Meike Fromm a Elena Broda, "Strategic Clustering in Right-Wing Populism? 'Green Policies' in Germany and France," *Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft* 15 (2021), https://doi.org/10.1007/s12286-021-00485-6 (staženo 2. ledna 2025).

Na poli bezpečnostních studií se začala více zkoumat ideologie ekofašismu, dříve obskurní a okrajový fenomén, pro jehož analýzu byly zpravidla hlavními zdroji nacismus a fašismus 20. století,[22] nicméně s nárůstem teroristických činů motivovaných ekofašismem (např. útoky v Christchurchi a v El Paso v roce 2019, či v Buffalo v roce 2022) se z ekofašismu stává stále více relevantní téma.[23]

S konceptem ekofašismu pracuje Balša Lubarda, jeden z předních současných výzkumníků na téma ekologie radikální pravice, který místo něj navrhuje koncept „*far right ecologism*“, který se snaží zastřešit rozličné projevy ekologie radikální pravice, které podle něj spojují hodnoty vycházející z naturalismu, spirituality, mysticismu, autority, autarkie, nostalgie a manicheismu.[24] Na poli studií populismu vznikl také koncept „ego-ekologie“, který se vymezuje vůči konceptu evropského environmentálního uvědomění, o kterém psal Thomas Hoerbert.[25] Zatímco druhý zmíněný koncept zastává stanovisko, že Evropané sdílí zájem na ochraně klimatu, z něhož následně čerpá politickou legitimitu Evropská unie, proponenti „ego-ekologie“ na základě případové studie francouzského hnutí Žluté vesty, Rassemblement national a maďarského Fideszu tvrdí, že tato hnutí či strany specifickým způsobem pracují s ochranou životního prostředí tak, že ji neodmítají zcela, ale vybírají si z ní prvky, které pak používají pro své vlastní, „egoistické“ nacionalistické účely, a které brání konstruktivnímu prosazování environmentální politiky na úrovni EU.[26] Jiný koncept, který se při výzkumu ekologického diskurzu radikálně pravicových stran objevuje, je „ecobordering“, ve volném překladu něco jako „eko-hraničářství.“ Autoři tohoto konceptu, Joe Turner a Dan Bailey, na základě 22 evropských politických stran (včetně RN)

[22] Např. Michael E Zimmerman, “The Threat of Eco-Fascism,” *Social Theory and Practice* 21, č. 2 (1995) či Alec Warren, *Britain's Green Fascists: Understanding the Relationship Between Fascism, Farming, and Ecological Concerns in Britain, 1919–1951* (UNF Graduate Theses and Dissertations, University of Florida, 2017) nebo Janet Biehl a Peter Staudenmaier, *Ecofascism: Lessons from the German* Experience (London: AK Press, 1996).

[23] Brian Hughes, Dave Jones a Amarnath Amarasingam, “Ecofascism: An Examination of the Far-Right/Ecology Nexus in the Online Space,” *Terrorism and Political Violence* 34, č. 5 (2022): 997–1023, https://doi.org/10.1080/09546553.2022.2069932 či Kristy Campion, “Defining Ecofascism: Historical Foundations and Contemporary Interpretations in the Extreme Right,” *Terrorism and Political Violence* 35, č. 4 (2021): 926–944, https://doi.org/10.1080/09546553.2021.1987895 (staženo 2. ledna 2025).

[24] Balša Lubarda, „Beyond Ecofascism? Far-Right Ecologism (FRE) as a Framework for Future Inquiries,” *Environmental Values* 29 (2020): 713–32, https://doi.org/10.3197/096327120X15752810323922 (staženo 2. ledna 2025).

[25] Thomas Hoerber, *The Origins of Energy and Environmental Policy in Europe: The Beginnings of a European Environmental Conscience (*London: Routledge, 2013).

[26] Thomas Hoerber, Kristina Kurze a Joel Kuenzer. “Towards Ego-Ecology? Populist Environmental Agendas and the Sustainability Transition in Europe“, *The International Spectator* 56, č. 3 (2021): 41–55. https://doi:10.1080/03932729.2021.1956718 (staženo 2. ledna 2025).

demonstrují, jak je ekologie selektivně přejímaná do tvorby protiimigračního diskurzu.[27]

Jak již bylo zmíněno dříve, v širších komparativních analýzách evropských stran bývá RN řazena mezi klimaticky ambivalentní pravicově populistické strany, které však nejsou k ochraně klimatu zcela odmítavé. V roce 2019 vyšla ve sborníku *The Far Right and the Environment* studie, která skrze diskurzivně historický přístup zkoumá RN a její „vlasteneckou ekologii", kterou Marine Le Pen představila v rámci prezidentské kampaně v roce 2017. Článek postuluje, že tato komunikační strategie není nová ani inovativní, pouze hybridním způsobem kombinuje témata zemědělské soběstačnosti, globální bezpečnosti a lidové demokracie, která RN tradičně propaguje.[28] Článek poukazuje na dominantní aspekt anti-evropanství a populistického anti-elitářství, které Le Pen prosazovala ve svém projevu *France durable* (udržitelná Francie) z roku 2017. Dalším zajímavým příspěvkem k analýze ekologie RN je článek Lluise de Nadala, který na základě kvalitativní analýzy dokumentů a projevů RN ukázal, že strana se snažila využít covidové krize k propagaci lokalismu, tedy důrazu na lokální rurální komunity jako čistý protiklad globalizované a znečištěné společnosti.[29]

Jak vyplývá z předchozích odstavců, ekologie populistické radikální pravice je nová oblast zájmu a strana RN byla v tomto kontextu doposud zkoumaná zejména v širších komparacích společně s dalšími evropskými stranami. Případové studie zaměřené pouze na RN byly obvykle úzce časově vymezené, např. na jedinou prezidentskou kampaň nebo na covidovou krizi. Vzhledem k tomu, že RN je jednou z nejvíce úspěšných pravicově populistických stran v EU, jejíž rétoriku a program přebírají ostatní strany (viz např. rétorika ministra vnitra Gérarda Darmanina, zdůrazňující pořádek a boj s „nelegální" migrací či přechod dříve tradičně pravicových Les Républicains k radikální pravici pod vedením Erica Ciottiho i jeho následný odchod a vytvoření vlastní krajně pravicové strany), je důležité zkoumat a vysvětlovat, jak se strana k ochraně klimatu staví.

[27] Joe Turner a Dan Bailey, "'Ecobordering': Casting Immigration Control as Environmental Protection," *Environmental Politics* 31, č. 1 (2022): 110–31, https://doi.org/10.1080/09644016.2021.1916197 (staženo 2. ledna 2025).
[28] Salomi Boukala a Eirini Tountasaki, "From Black to Green: Analysing Le Front National's 'patriotic ecology'," in *The Far Right and the Environment*, nestránkovaný formát, kapitola 5.
[29] Lluis de Nadal, "Climate Change: Bad News for Populism? How the Rassemblement national Used COVID-19 to Promote Its Environmental Agenda," *Nationalities Papers* 52, č. 2 (2024): 414–429, https://doi.org/10.1017/nps.2022.104 (staženo 5. ledna 2025).

1.1 Populistická radikální pravice

Strany a hnutí, které bývají řazeny k populistické radikální pravici jsou různorodé a k jejich popisu se používá řada termínů, často bez jasné definice. Pojmenování a kategorizace není pouze akademické cvičení, je to často i otázka práva, jelikož mnoho evropských zemí umožňuje trestní stíhání za projevy extremismu, nikoli však za projevy radikálnosti na jakékoli části spektra. Stejně tak jsou samotné strany tohoto typu často rozpolcené ohledně vlastního sebepojmenování – některé z nich žalují novináře za to, že je označili jako fašistické, jiné se otevřeně hlásí k historickým osobnostem, které kolaborovaly s nacisty.

V obecně rovině lze říct, že výzkum toho, co se dnes nazývá PRR, se vyvíjel od konce druhé světové války, a to ve třech vlnách: první, zhruba mezi roky 1945 až 1980, se zabývala poválečnou kontinuitou toho, co nazývala „extrémní pravice" nebo „neofašismus".[30] Druhá vlna (1980 – 2000) se snažila zejména na stranách jako Svobodná strana Rakouska (FPÖ) či Front National pochopit narůstající voličskou poptávku po těchto stranách a jejich volební úspěchy, zatímco třetí vlna, zhruba od roku 2000, zkoumá spíše tyto strany samotné a jejich efekt na politický systém v dané zemi.[31] Na rozdíl od tradičních stran se PRR strany neidentifikují jako součást jedné politické rodiny a často (byť ne vždy) odmítají jak označení „populistická", tak „pravicová". Cas Mudde definuje tři znaky ideologie PRR: nativismus, autoritářství a populismus.

Nativismus postuluje, že stát by měl být tvořen pouze homogenní „domorodou" skupinou občanů, tvořící národ, zatímco cizí prvky (ať už lidé či myšlenky) jsou pro tento národ ohrožující; jde o ideologický mix nacionalismu a xenofobie.[32] Nativismus může mít různé formy rozlišení mezi těmito skupinami – etnickou, rasovou, náboženskou – které se mohou kombinovat. Pro obhajobu nativismu pak používají PRR strany socioekonomické či sociokulturní argumenty (například neslučitelnost islámské víry s „židovsko-křesťanskou" evropskou civilizací nebo "nepřizpůsobivost" Romů jako ospravedlnění jejich segregace atd.).

Autoritářství označuje přesvědčení, že společnost má fungovat na základě striktního pořádku, jehož porušení či vzepření se autoritám by se mělo trestat.[33] Tento aspekt je v obecně rovině vlastní většině stran spadajících pod pravicovou ideologii a v praxi se projevuje např. voláním po posilnění policejních složek, zvýšením trestů za zločiny či větší

[30] Mudde, „Introduction to the populist radical right", 3.
[31] Ibid.
[32] Ibid., 4.
[33] Ibid.

disciplinaci dětí.

Populismus pak Mudde definuje jako ideologii, která rozděluje společnost do dvou homogenních a antagonistických kategorií, a to čistý lid a zkorumpovaná elita. V této logice by pak politika měla sloužit k vyjádření vůle lidu. PRR strany se tak staví do pozice hlasu lidu a distancují se od politického establishmentu.

Tyto tři prvky se ve vyjadřování PRR stran navzájem propojují a zároveň přítomnost všech tří je nutná pro splnění definice PRR. Na rozdíl od historických pravicově extremistických stran se dnešní PRR strany odlišují tím, že (minimálně navenek) akceptují pravidla parlamentní demokracie, ovšem zároveň často požadují posílení exekutivy či útočí na ústavní ochranu práv menšin. Mudde zároveň zdůrazňuje, že populistická radikální pravice není pravicová v tradičním socioekonomickém smyslu slova. Teoreticky je pro PRR ekonomie a regulace trhu sekundárním tématem; v praxi ovšem většina stran podporuje hybridní socioekonomickou agendu, která spojuje volnější obchodní pravidla a nižší daně s ekonomickým nacionalismem a *welfare šovinismem*.[34] Ruth Wodak označuje PRR strany za pseudodemokratické kvůli jejich vylučování menšin, pro jejichž členy tyto strany používají stereotypy.[35]

1.1.2 PRR a změna klimatu

Jak již bylo řečeno, PRR strany patří k nejvíce zkoumaným politologickým subjektům, nicméně jejich postoj vůči klimatu je nový směr zkoumání a většina prací v tomto směru jsou empiricky zaměřené kvalitativní případové studie či kvantitativní přehledové studie, které zkoumají například jak jednotlivé strany hlasovaly v oblasti klimatické legislativy, ovšem zpravidla nepracují s konkrétní teorií. K hlubší teoretické reflexi přispěl Matthew Lockwood, který formuloval dvě teoretická vysvětlení postoje PRR ke klimatu.

První z nich, strukturalistické, vychází z vnímání současného pravicového populismu jako produktu procesu marginalizace určitých sociálních skupin, způsobeného strukturálními změnami v globální ekonomice. Typickým představitelem takové skupiny jsou méně kvalifikovaní muži z pracující třídy v průmyslovém a výrobním sektoru, kteří kvůli globalizaci, automatizaci a oslabení odborů přišli o pracovní místa a ekonomickou jistotu a bývají označování jako *losers of modernisation*.[36] Navíc těmto lidem ubylo politické

[34] Ibid., 5.
[35] Ruth Wodak, „The trajectory of Far Right populism – a discourse-analytical perspective“ in *The far right and the environment*, kapitola 2.
[36] Hans-Georg Betz, *Radical Rightwing Populism in Western Europe* (New York: St Martin's Press, 1994), 27.

reprezentace, jelikož tradiční politické strany hájící zájmy dělnické třídy se často přesunuly ke středopravicové technokratické politice zaměřené na střední třídu, a důsledkem tohoto procesu je přesun jejich podpory k pravicovým populistům.[37] Strukturalistický výklad předpokládá, že voliči PRR vnímají environmentální politiku jako součást stejných strukturálních globalizačních změn, které způsobily zhoršení jejich životních podmínek – takovou hypotézu dokládají některé sociodemografické studie, které ukázaly výraznou korelaci mezi klimaskepticismem a příslušností k této „opuštěné" třídě,[38] jiné studie takové závěry ale vyvrací.[39] Pro přesné vysvětlení negativního postoje mohou strukturalisté použít několik argumentů. První z nich poukazuje na to, že sektory, které byly globalizací nejvíce zasažené, jsou ty, které mají největší uhlíkovou stopu, např. těžký, ropný či automobilový průmysl nebo hornictví, a jsou tedy nejčastěji cílem environmentální regulace či zavírání (některé studie také ukazují, že mezi zaměstnanci těchto sektorů panuje obecně menší podpora pro politiku ochrany klimatu).[40] Další argument si všímá, že pravicoví populisté mají v mnoha zemích vazby ve fosilním průmyslu, jehož zájmy proto také hájí.[41] V neposlední řadě lze pak argumentovat i tím, že daňové politiky na ochranu klimatu, které dopadají na nižší příjmovou skupinu, vyvolávají odpor k ochraně klimatu celkově, což je patrné zejména v zemích s nízkou ochranou pracovního trhu.[42] Lockwood ale poukazuje na limity těchto argumentů: voliči PRR nejsou složení pouze ze „zapomenuté" třídy, mají zpravidla širší volební základnu s různorodými ekonomickými motivacemi a obecně pravicový populismus podporují i velké části bohatších tříd nebo zástupců sociálních skupin, které z globalizace profitují. Lockwood také pochybuje nad mocí fosilních firem prosazovat

[37] Daniel Oesch et al., „Occupational Structure and Labour Market Change in Western Europe since 1990," in *The Politics of Advanced Capitalism*, ed. Pablo Beramendi et al. (New York: Cambridge University Press, 2015), 112–132.
[38] Např. Bruce Tranter a Kate Booth, „Scepticism in a Changing Climate: A Cross-National Study," *Global Environmental Change* 33 (2015), https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2015.05.003 nebo Aaron M. McCright, Riley E. Dunlap, and Chenyang Xiao, „The Politicization of Climate Change and Polarization in the American Public's Views of Global Warming, 2001–2010," *The Sociological Quarterly* 52, č. 2 (2016): 155–194, https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2011.01198.x (staženo 1. února 2025)
[39] Anita Engels et al., „Public Climate-Change Skepticism, Energy Preferences and Political Participation," *Global Environmental Change* 23, č. 5 (2013): 1018–1027, https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2013.05.008 (staženo 1. února 2025)
[40] Michael M. Bechtel, Federica Genovese a Kenneth F. Scheve, „Interests, Norms and Support for the Provision of Global Public Goods: The Case of Climate Co-Operation," *British Journal of Political Science* 49, č. 4 (2019): 1333–1355, https://doi.org/10.1017/S0007123417000205.
[41] Elisabeth Jeffries, „Nationalist Advance," *Nature Climate Change* 7 (2017): 470, https://doi.org/10.1038/nclimate3334 (staženo 1. února 2025)
[42] Robert MacNeil, „Death and Environmental Taxes: Why Market Environmentalism Fails in Liberal Market Economies," *Global Environmental Politics* 16, č. 1 (2016), 26, https://doi.org/10.1162/GLEP_a_00336 (staženo 1. února 2025).

své zájmy skrze PRR strany, jejichž jejich lobbing necílí jen na ně, ale je obvykle mnohem širší.[43]

Lockwood se proto přiklání ke druhému vysvětlení, a to ideologickému. Zdůrazňuje roli zejména dvou charakteristických prvků pravicových populistů, a to autoritářství, respektive sociální konzervativismus, a nativismus. V jeho vidění tak není odpor vůči klimatické politice daný nevůlí k ochraně životního prostředí, ale spíše projevem nepřátelství vůči politikám, které jsou vnímané jako produkt liberální, kosmopolitní elity, poškozující národní zájmy. Takové vnímání podporují i studie, které ukazují, že PRR strany mají tendenci rámovat klimatickou politiku jako ohrožení národní suverenity (zejména v kontextu EU).[44] To vysvětluje i fakt, že PRR strany často (ačkoli ne vždy) podporují ekologii na lokální či národní úrovni, ovšem jsou v opozici vůči opatřením proti klimatické změně, která jsou zpravidla přijímána na základě mezinárodní spolupráce.[45] Další argument pak vychází z ideologického předpokladu PRR, že elity jsou vzdálené lidu a spravují stát zbytečně složitě a byrokraticky, namísto čehož nabízí populističtí lídři jednoduchá řešení, vycházející z potřeb lidu. Klimatická politika je ale z podstaty problému transnacionální a předpokládá komplexní dlouhodobá řešení zohledňující zájmy různých, nejen státních aktérů, vyjednaná na mezinárodních fórech, což je zcela v protikladu proti pravicově populistickému ideálu politiky, který prioritizuje národní zájmy. Lockwood také spojuje tyto mezinárodní formy klimatické spolupráce s konceptem *nefarious minorities*, který v rétorice PRR popsali Piere Ostiguy a María Casullo coby zdroje korupce elit, které odvrací jejich pozornost od lidu k jiným zájmům.[46] Nejčastěji představují tyto „podlé menšiny" imigranti, ovšem lze si místo nich dosadit i klimatology či zelené strany.[47] To vysvětluje i příklon mnoha pravicových populistů ke konspiračním teoriím ohledně klimatické změny.[48] Lockwood tedy tvrdí, že ideologie je zásadní pro tvorbu postoje PRR stran ke klimatu,

[43] Lockwood, Right-Wing Populism and the Climate Change Agenda", 721.
[44] Např. Bernhard Forchtner a Christoffer Kølvraa, „The Nature of Nationalism: Populist Radical Right Parties on Countryside and Climate," *Nature and Culture* 10, č. 2 (2015): 199–224, https://doi.org/10.3167/nc.2015.100204 (staženo 1. února 2025)
[45] Lockwood, „Right-Wing Populism and the Climate Change Agenda", 724.
[46] Pierre Ostiguy a María Esperanza Casullo, „Left versus Right Populism: Antagonism and the Social Other" (příspěvek přednesený na 67. výroční konferenci Political Studies Association, Glasgow, 10.–12. dubna 2017), https://psa.ac.uk/sites/default/files/conference/papers/2017/Ostiguy%20and%20Casullo_0.pdf (staženo 1. února 2025).
[47] Lockwood, „Right-Wing Populism and the Climate Change Agenda", 725.
[48] Brigitte Nerlich, "'Climategate': Paradoxical Metaphors and Political Paralysis," *Environmental Values* 19, no. 4 (2010): 419-442, https://www.ingentaconnect.com/contentone/whp/ev/2010/00000019/00000004/art00003?crawler=true&mimetype=application/pdf (staženo 1. února 2025).

zároveň ovšem uznává, že strukturalistická a ideologická interpretace se vzájemně nevylučují a míra jejich propojení a jeho artikulace jsou podle něj vhodný cíl budoucí analýzy.

Ačkoliv Lockwoodova analýza vychází z předpokladu, že pravicoví populisté jsou klimaskeptičtí (a jak již bylo popsáno v přehledu literatury, takový názor podporuje řada empirických studií), nezohledňuje přitom některé ekologické manifestace krajně pravicových aktérů. Historicky lze inkorporace určité formy environmentalismu do krajně pravicové ideologie sledovat již při vzniku moderní krajní pravice. Určitý „protoenvironmentalismus" byl přítomný již v německém romantismu a z něj inspirovaného etnonacionalistického hnutí völkisch a ideologii *Blut und Boden* (krev a půda), které spojovaly naturalismus s nacionalismem a etnickou čistotu s čistotou rodné půdy[49], a ze kterých vycházel nacistický ‚kult přírody', popisovaný jako „*zvláštní směsice primitivní germánské přírodní mystiky, pseudovědecké ekologie, iracionálního antihumanismu a mytologie rasové spásy prostřednictvím návratu k půdě"*.[50]

V polititologii se spojení fašismu a ekologie označuje jako ekofašismus. Výzkum ekofašismu nikoli coby okrajového fenoménu historického fašismu, nýbrž coby součásti současného diskurzu krajní pravice, je relativně nový směr, který souvisí s transformací postoje radikálně pravicových aktérů ke klimatické změně.[51] Do širšího povědomí tento pojem vstoupil zejména po teroristickém útoku v novozélandském městě Christchurch v roce 2019, jehož pachatel se ve svém manifestu otevřeně přihlásil k etnonacionalistickému ekofašismu.[52] Svůj manifest pojmenoval *The Great Replacement* (velká výměna) s odkazem na konspirační teorii radikálně pravicového francouzského autora Renauda Camuse, která postuluje, že bílí Evropané jsou demograficky a kulturně nahrazováni nebílými národy, zejména těmi z muslimských zemí, a to za souhlasu „kolaborantských" elit.[53] Kristy Campion nabízí tuto definici: „*Ekofašismus je reakcionářská a revoluční ideologie, která*

[49] Janet Biehl a Peter Staudenmaier, *Ecofascism: Lessons from the German Experience* (London: AK Press, 1996), 6.
[50] Ibid, 7.
[51] Sam Moore a Alex Roberts, *The Rise of Ecofascism: Climate Change and the Far Right* (Medford: Polity Press, 2022), nestránkovaný formát, úvod.
[52] Andreas Önnerfors, "'The Great Replacement' – Decoding the Christchurch Terrorist Manifesto," 2019, https://doi.org/10.13140/RG.2.2.20760.83208 (staženo 1. února 2025)
[53] Camus sám nebyl nikdy členem FN/RN a za tuto stranu nekandidoval, byť po neúspěšné kandidatuře v prezidentských volbách v roce 2012 dal svou podporu Marine Le Pen. Viz Le Figaro, "L'écrivain Renaud Camus appelle à voter Le Pen," *Le Figaro*, 27. března, 2012, https://www.lefigaro.fr/livres/2012/03/27/03005-20120327ARTFIG00691-l-ecrivain-renaud-camus-appelle-a-voter-le-pen.php (staženo 1. února 2025).

prosazuje obnovu imaginárního společenství prostřednictvím návratu k romantické, etnopluralistické vizi přírodního řádu.“[54] Základními elementy ekofašistického diskurzu jsou podle ní romantizace minulosti a odpor vůči industrializaci, urbanizaci, materialismu a individualismu, které ekofašismus vnímá jako narušitele přirozené ekologické harmonie. Stejně tak „znečišťující“ jsou i multikulturalismus a přistěhovalectví, jelikož imigranti jsou vnímáni jako narušitelé (etnického) ekosystému.[55] Ekofašistická vize se tak snaží o obnovu „přirozeného řádu“, a to zejména skrze etnickou segregaci. Je tak inherentně entopluralistická, jelikož věří v homogenní skupinovou identitu, která má výlučné nároky na určité zdroje a teritorium, čímž vytváří základ pro odmítání či vyhánění těch, kteří tuto identitu nemají.[56]

Zmíněnou definici ekofašismu rozvíjí Balša Lubarda, který místo něj navrhuje širší koncept *Far Right Ecologism* (krajně pravicový ekologismus, FRE). Pro Lubardu je ekofašismus součástí spektra, do kterého spadají rozličnì krajně pravicoví aktéři jako fašisté, konzervativci, nacionalisté a populisté. Ideály ekofašismu podle něj tvoří ideologické jádro FRE, zejména důrazem na „krev a půdu“, manicheanismem (opozicí „čistého“ národa oproti „nečistým“ prvkům), naturalismem (vírou v přirozené spojení mezi životním prostředím a lidmi, jejichž sociální uspořádání by mělo odrážet přírodní zákony) a organicismem (který přisuzuje atributy živého organismu určitým neživým subjektům, například národu). Mezi aktéry nicméně existuje řada rozdílů. Jedním z nich je například ekocentrická versus antropocentrická vize ekologie – zatímco první z nich, častější u fašistů, klade důraz ochranu přírody coby širokého ekosystému (v čemž se shoduje s filozofií tzv. *deep ecology*, přisuzující přírodě stejnou hodnotu jako lidskému druhu, která bývá někdy kritizovaná za misantropii)[57] a svým strachem z nedostatku zdrojů a půdy inklinuje k neomalthusiánství,[58] druhá, přítomná spíše u zbylých tří skupin, respektuje přírodu, ovšem upřednostňuje zájmy člověka. Do této tradice spadá tendence pravicových konzervativců uvažovat o životním prostředí jako o dědictví, které má sociální význam (předávání tradice budoucím generacím, kontinuita, zodpovědnost). U nacionalistů (bez ohledu na jejich umístění na pravolevém

[54] Kristy Campion, "Defining Ecofascism: Historical Foundations and Contemporary Interpretations in the Extreme Right," Terrorism and Political Violence 35, č. 4 (2023): 927, https://doi:10.1080/09546553.2021.1987895 (staženo 1. února 2025).
[55] Ibid.
[56] Ibid., 934.
[57] Murray Bookchin, "Social Ecology versus Deep Ecology: A Challenge for the Ecology Movement," *Green Perspectives/Anarchy Archive*, 1987, https://www.anarchist-archive.org (staženo 2. února 2025).
[58] Neomalthusiánství vychází ze známého díla Thomase Malthuse Esej o principu populace z roku 1782 pojednávající o neudržitelnosti lidské populace kvůli nedostatečné produkci potravin.

spektru) se ekologie může pojit s diskurzy environmentální spravedlnosti, které mohou být instrumentálně užívané k obhajobě sebeurčení či nezávislosti.[59] Příkladem mohou být národní hnutí v Sovětském svazu 80. let, ve kterých se pojil odpor vůči jaderné energii s požadavkem na osamostatnění.[60] V případě krajně pravicového nacionalismu se ekologie artikuluje skrze to, co Lubarda nazývá „restrikcionismus". Jde o vymezování teritoria (a vylučování těch, kteří nejsou součástí „přirozené" komunity) ve jménu „zelené" suverenity. Podobně vidí spojení nacionalismu a ekologie i Andreas Malm: *„jádrem zeleného nacionalismu je víra v ochranu bílého národa coby ochranu přírody. Ekologická krize již není popírána, ale je uváděna jako důvod k posílení hranic a vykázání cizinců mimo ně."*[61] Spojení ekologie a populismu se pak podle Lubardy projevuje zejména skrze dichotomii lokálního lidu versus globálních elit (ovšem zároveň poznamenává, že za ně si populisté proměnlivě mohou dosadit jak znečišťující nadnárodní korporace, tak environmentální vědce).

[59] Balša Lubarda, *Far-Right Ecologism: Environmental Politics and the Far Right in Hungary and Poland* (London: Routledge, 2023), 24

[60] Jane I. Dawson, *Eco-Nationalism: Anti-Nuclear Activism and National Identity in Russia, Lithuania, and Ukraine* (Durham, NC: Duke University Press, 1996), https://doi.org/10.2307/j.ctv11313v1 (staženo 3. února 2025).

[61] Andreas Malm a Zetkin Collective, *White Skin, Black Fuel: On the Danger of Fossil Fascism* (London: Verso Books, 2021), nestránkovaný formát, kapitola *Ecology Is the Border.*

2 Cíl výzkumu a metodologie

2.1 Výzkumné otázky

Cílem této práce bude analyzovat širší seznam materiálů z delšího období a aktualizovat dosavadní poznatky o zelené politice RN o její nejnovější formulace, jelikož dosavadní výzkum ekologického diskurzu RN nezahrnuje reflexi některých trendů, jako například rostoucí zájem příznivců francouzské radikální pravice o ochranu životního prostředí. Práce bude skrze kritickou diskurzivní analýzu zkoumat konstrukci ekologického diskurzu strany a jeho vývoj v posledních pěti letech, přičemž svou analýzu zasadí do historického kontextu krajně pravicové ideologie ve Francii a jejích dřívějších, málo prozkoumaných diskurzů ekologie, zejména v rámci konzervativního hnutí Nové pravice (Nouvelle droite), které bylo úzce spojené s počátky Rassemblement national, respektive Front national. Práce mimo jiné prozkoumá, zda, případně do jaké míry, se toto dědictví v současném diskurzu projevuje.

Hlavní výzkumná otázka bude: jak vytvářela strana Rassemblement national diskurz ekologie mezi roky 2019–2024? Důvodem pro časové ohraničení je rekordní nárůst popularity RN v těchto letech. Vedlejší výzkumné otázky pak budou: v souvislosti s jakými tématy se ekologie u RN nejčastěji objevuje? A Lze najít v současném diskurzu kontinuitu s předchozími formulacemi krajně pravicové ekologie u RN/FN?

2.2 Metodologie

Předkládaná práce bude používat kvalitativní metody výzkumu, respektive půjde o případovou studii, analyzující reprezentativní výběr textových či audiovizuálních podkladů, které strana RN publikovala na svých webových stránkách či na svém kanálu na YouTube (v části věnující se historickému kontextu a dřívějším projevům ekologie v RN budu vycházet ze sekundárních zdrojů). Při analýze primárních zdrojů bude práce vycházet z metody kritické diskurzivní analýzy (CDA).

Analýza diskurzu může být definována jako *„analýza jazykového jednání, mluveného i psaného, které přesahuje hranice jednotlivých věd.“*[62] Samotný pojem diskurz bývá někdy kritizován za absenci jasné definice a je pravda, že může označovat celou škálu jevů od samotného komunikačního využití jazyka (který zkoumá lingvistika) po sociální praxi či s ní spojené procesy (které zkoumají spíše rozličné sociální vědy – kulturní studia, sociologie, teritoriální studia, etnologie atd.).

[62] Martin Hájek, *Čtenář a stroj. Vybrané metody sociálněvědní analýzy textů* (Praha: Slon, 2014): 113.

Prvopočátky analýzy diskurzu bývají obvykle spojovány s dílem lingvisty a matematika Zelliga Harrise,[63] ovšem širšího využití se dočkala spíše později v 60. a 70. letech díky vlivnému dílu Michela Foucaulta *Archeologie vědění*. Ve Foucaultově pojetí je diskurz spojnicí mezi věděním a mocí, přičemž analýza diskurzu tuto mocenskou dynamiku a její působení v moderní společnosti odhaluje. Zatímco jeho dílo bylo tedy zaměřené na sociální roli a fungování diskurzu, pozdější práce se pokusily tento postup spojit s lingvistikou, potažmo s psychologií.[64] Šlo zejména o směr kritické lingvistiky, která se jako směr objevila v Anglii v 70. letech a z níž později vychází i přední představitelé CDA, zejména Norman Fairclough, Ruth Wodak a Teun van Dijk.

Fairclough definuje CDA jako *„typ diskurzního analytického výzkumu, který studuje způsoby, jakými se skrze text či projev uskutečňuje, reprodukuje či vzdoruje zneužívání společenské moci, dominance a nerovnosti v sociálním a politickém kontextu“* a postuluje, že tato metoda vychází z explicitního postoje proti sociální nerovnosti – proto přívlastek *kritická,* který odkazuje na kritickou teorii Frankfurtské školy.[65] Podle kritické diskurzivní analýzy není jazyk nositelem moci sám o sobě; moc získává až prostřednictvím způsobu, jakým jej využívají mocní jedinci.[66] Výzkumníci CDA zároveň vychází z předpokladu, že diskurz funguje v moderní společnosti ze své podstaty skrytě a jedním z cílů CDA je jeho působení na společenské struktury odhalit či zviditelnit.[67]

V rámci CDA neexistuje sjednocená teorie či metoda, ovšem rozeznáváme zejména tři hlavní přístupy, spojené s dříve zmíněnými výzkumníky – sociokulturní, spojující sociální praktiky se systémovou funkční lingvistikou (Fairclough), sociokognitivní, který pracuje s konceptem sociální kognice coby souboru mentálních objektů se společenským významem (van Dijk) a diskurzně-historický přístup (DHA), který klade pozornost na historický a politický kontext (Wodak).[68] Právě z posledního jmenovaného bude tato práce primárně vycházet.

---

[63] Zellig Harris, „Discourse Analysis,” *Language* 28, č. 1 (1952): 1–30, https://doi.org/10.2307/409987 (staženo 5. ledna 2025).
[64] Hájek, *Čtenář a stroj*, 121.
[65] Teun A. van Dijk, „Critical Discourse Analysis,” *Discourse & Society* 5, č. 4 (1994): 352, https://doi.org/10.1177/0957926594005004001 (staženo 5. ledna 2025).
[66] Kateřina Prokopová, Zuzana Orságová a Petra Martinková, *Metodologie výzkumu v oblasti kritické analýzy diskurzu* (Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014): 17.
[67] Jan Blommaert a Chris Bulcaen, „Critical Discourse Analysis,” *Annual Review of Anthropology* 29 (2000): 448, http://www.jstor.org/stable/223428 (staženo 5. ledna 2025).
[68] Jiří Homoláč, „Kritická analýza diskurzu,” in *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*, ed. Petr Karlík, Marek Nekula a Jana Pleskalová (2017), https://www.czechency.org/slovnik/KRITICK%C3%81%20ANAL%C3%9DZA%20DISKURZU#bibitem19 (staženo 5. ledna 2025).

DHA propojuje diskurzivní praxi se sociopolitickým a historickým kontextem a institucionálními rámci a umožňuje propojit makro- a mezo-úroveň kontextualizace s analýzami textů na mikro-úrovni.[69] Ruth Wodak tuto metodu vyvinula při výzkumu antisemitského diskurzu někdejšího generálního tajemníka OSN Kurta Waldheima během jeho kandidatury na prezidenta Rakouska. Mezi hlavní principy uvedla Wodak interdisciplinární přístup, zaměřní na relevantní sociální problémy jako různé formy společenské nerovnosti, důraz na historický kontext při interpretaci textů a diskurzů, kategorie, aplikace výsledků výzkumu experty a jejich komunikace veřejnosti po dokončení výzkumu.[70]

DHA se zaměřuje na texty v různých formách (mluvené, vizuální či psané), které se vztahují ke strukturovanému vědění (diskurzům), jsou realizovány ve specifických žánrech a musí být nahlíženy z hlediska jejich situovanosti v daném kontextu. Ten Wodak chápe na čtyř úrovních – sociopolitický/historický kontext, situační kontext konkrétní debaty či akce, jazykový kontext a intertextový či interdiskurzivní kontext, tedy jak se texty či diskurzy navzájem ovlivňují, propojují, či na sebe odkazují.

Hlavními koncepty, se kterými DHA pracuje, jsou kritika, ideologie a moc. Kritika se odkazuje na již dříve zmíněnou kritickou teorii a z ní vycházející postoj, který se vzpírá „*redukcionismu, dogmatům a dichotomiím*“.[71] Usiluje o propojení kritiky vědění (která se soustředí například na rozpory či nekonzistence uvnitř textu/diskurzu), sociodiagnostické kritiky (která se snaží „demystifikovat“ skrytě manipulativní charakter diskurzu či jeho eticky problematické aspekty) a prospektivní kritiky (která se soustředí na budoucí aplikaci zjištění, například na redukci jazykových bariér ve společnosti či sexistických výrazů).[72] Ideologii výzkumníci DHA chápou jako určitou jednostrannou perspektivu, kterou coby soubor určitých mentálních reprezentací, názorů a chování sdílí členové dané sociální skupiny, a cílem analýzy je odhalit fungování této ideologie v každodenním životě.[73]

[69] Ruth Wodak, *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean* (London: SAGE Publications Ltd, 2015), nestránkovaný formát, kapitola The Discourse-historical Approach.
[70] Ruth Wodak, „Critical Discourse Analysis, Discourse-Historical Approach,” in *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction* (2015): 1-14.
[71] Ruth Wodak, “What Critical Discourse Analysis Is About: A Summary of Its History, Important Concepts and Its Developments,” in *Methods of Critical Discourse Analysis*, ed. Ruth Wodak a Michael Meyer (London: Sage, 2001): 12.
[72] André Cocou Datondji a Franck Amousou, “Discourse-Historical Approach to Critical Discourse Studies: Theoretical and Conceptual Analysis, Basic Characteristics and Analytical Tools,” *Revue Internationale de Linguistique Appliquée, de Littérature et d’Éducation* 2, č. 1 (2019): 75, https://www.rilale-uac.org/wp-content/uploads/2019/09/Datondji-Amousou_-discourse-historical-approach....pdf, (staženo 5. ledna 2025).
[73] Martin Reisigl a Ruth Wodak, “The Discourse-Historical Approach (DHA),” in *Methods for Critical Discourse Analysis*, ed. Ruth Wodak a Michael Meyer (London: Sage, 2009), 87.

Moc je potom chápána jako to, čím oplývají někteří sociální aktéři v asymetrickém vztahu; podle Wodak je jazyk prostředkem uplatňování moci a text je často prostorem, kde se boj o moc odehrává. Proto se DHA často soustředí na způsoby, jakým je konstruována dynamika „my" versus „oni", tedy pozitivní sebeprezentace a negativní prezentace druhého.[74]

Tradičně se DHA pojí s 5 základními otázkami, na základě kterých se rozlišuje 5 diskurzivních strategií, tedy *„více či méně cílených postupů zvolených k dosažení určitého společenského, politického, psychologického či jazykového cíle,"*[75] které určují podobu diskurzu:

- *Jak jsou osoby, předměty, jevy, události, procesy či činnosti jazykově pojmenovány a označovány?* Tato otázka hledá strategii *nominace* čili volby pojmenování, která konstruuje vyjmenované objekty.
- *Jaké charakteristiky, vlastnosti a rysy jsou jim přisuzovány?* Zde se popisuje strategie *predikace*, která objekty charakterizuje.
- *Jaké argumenty se v daném diskurzu používají?* Zkoumá strategii *argumentace*, která ospravedlňuje přisuzování určitých atributů.
- *Z jaké perspektivy jsou tyto nominace, atributy, argumenty vyjádřeny?* Zkoumá *perspektivizaci*, tedy pozici mluvčího či autora textu.
- *Jsou příslušné výroky zřetelně artikulovány, jsou zesíleny/zmírněny?* Tato otázka si všímá strategie *mitigace a intenzifikace*[76] (česky lze říct zmírnění/zesilnění – viz například rozdíl mezi výrazy *odsun Němců* a *vyhnání Němců*[77]).

Kromě argumentačních strategií je v DHA také důležitým pojmem *topos*. Tento koncept, vycházející z Aristotelova myšlení, lze označit jako obligatorní, explicitně či implicitně přítomnou premisu argumentace, která ospravedlňuje spojení argumentu s vyvozeným závěrem.[78] Topos lze vyjádřit skrze formulace „pokud X, pak Y" nebo „protože X, platí Y". V praxi tak při výzkumu PRR najdeme např. *topos lidu* (pokud lid požaduje určitou akci, pak by se tato akce měla uskutečnit), *topos ohrožení* (pokud něco ohrožuje národní dědictví, pak vláda musí zasáhnout), *topos definice* (pokud je akce, věc či osoba pojmenovaná určitým adjektivem, pak její důsledky/akce by měly nést kvality, které toto adjektivum obsahuje),

[74] Wodak, *The Politics of fear*, kapitola The Discourse-historical Approach.
[75] Reisigl a Wodak, "The Discourse-Historical Approach", 151.
[76] Martin Reisigl, "The Discourse-Historical Approach," in *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*, ed. J. Flowerdew a J. E. Richardson (London: Routledge, 2017): 52.
[77] Homoláč, „Kritická analýza diskurzu," https://www.czechency.org/slovnik/KRITICK%C3%81%20ANAL%C3%9DZA%20DISKURZU#bibitem19 (staženo 5. ledna 2025).
[78] Ruth Wodak a Michael Meyer, eds., *Methods of Critical Discourse Analysis* (London: Sage, 2006): 74.

topos zachránce (pokud hrozí nebezpečí kvůli X a Y nás již jednou zachránil, pak nás Y opět zachrání), *topos reality* (protože realita je taková, jaká je, mělo by se provést konkrétní rozhodnutí) či *topos zneužívání* (pokud je nabízená pomoc zneužívána, měla by být stažena nebo by měla být přijata opatření proti tomuto zneužití).[79]

Do argumentačních diskurzivních strategií patří také tzv. klamné argumentace neboli falacie. V aristotelovské tradici jsou jako falacie chápána taková tvrzení, která se zdají být logická, ale nejsou. DHA chápe falacie jako prostředky, které slouží k ospravedlnění diskriminace, ačkoli uznává, že linie mezi spravedlivou a klamnou argumentací není nikdy zcela jednoznačná.[80] Wodak popsala nejčastější falacie, které se objevují v diskurzu radikální populistické pravice, takto:

- Neustálé manichejské rozdělení světa mezi dobré a špatné, mezi „My" a „Oni" skrze konstrukci zjednodušujících dichotomií, pozitivní sebeprezentace a negativní prezentaci druhých
- Falacie *argumentum ad hominem* (verbální útok na osobnost protivníka), falacie slaměného panáka (přisuzování určitých názorů či charakteristik protistraně, aniž by je protistrana skutečně zastávala) či falacie ukvapené generalizace (vyvození zobecnění o skupině na základě observace nereprezentativního vzorku skupiny)
- Převracení oběti na agresora a konstrukce obětního beránka skrze falacii přenášení viny
- Falacie stejnosti, tedy představa vlastního národa jako kulturně homogenní komunity a s ní spojená falacie *argumentum ad baculum*, který odkazuje na údajnou hrozbu, která národ ohrožuje.
- Falacie argumentum *ad populum*, které se snaží vzbudit ve skupině či lidu emoce, aby získal jejich podporu pro svůj argument
- Falacie *ignoration elenchi*, která ignoruje existenci určitých argumentů, které se řečníkovi nehodí
- Falacie *argumentum ad misericordiam* neboli apel na soucit či lítost s řečníkem skrze prezentaci sama sebe jako oběti.[81]

Metodu DHA jsem zvolila právě pro její důraz na práci s širším kontextem, který je pro analýzu diskurzu RN zásadní. Ve své práci nemíním popisovat motivace strany. Mým cílem

[79] Wodak, 2015, 53.
[80] Reisigl a Wodak (2009)
[81] Wodak, *The Politics of fear*, kapitola Argumentation Schemes, Topoi and Fallacies.

je vysvětlit, jak strana diskurz vytváří, případně jak se tento diskurz proměnil v čase. K tomuto účelu je DHA ideální, neboť na rozdíl od kvalitativní obsahové analýzy, která by se pro tento typ práce mohla nabízet, má více nástrojů pro zohlednění širší perspektivy a rozkrytí diskurzivních strategií. Kromě toho je výhodou také fakt, že DHA a CDA obecně se často zabývají pravicově populistickými stranami (Wodak se nejvíce zaměřuje na rakouský a německý kontext), a tudíž nabízí stabilní metodiku i empirická data o tomto fenoménu.

Analytický postup začal identifikací klíčových slov spojených s environmentální tematikou (klima, klimatická změna/krize, globální oteplování, ekologie, půda, zemědělství, životní prostředí, planeta, emise) ve francouzštině. Na základě jejich výskytu byly vytvořen výzkumný vzorek, který byl následně manuálně kódován v softwaru MAXQDA. Kódování probíhalo deduktivně a na základě nejčastěji se vyskytujících kódů byly identifikovány dominantní topoi a diskurzivní strategie související s ekologií.

2.2.1 Výběr výzkumného vzorku

Zdroji k analýze budou oficiální volební programy a předvolební audiovizuální materiály, a to mezi roky 2019 a 2024. Při výběru mých primárních pramenů jsem vycházela z online zdrojů, konkrétně z webových stránek Rassemblement national,[82] kde lze dohledat volební programy v sekci Le projet, a také záznamy projevů, rozhovorů v médiích, písemných vyjádření, parlamentních projevů či otevřených dopisů v sekci Actualités. Dále jsem také vycházela z YouTube videí, které byly publikované buď na oficiálním účtu Rassemblement national nebo oficiálních účtech Marine Le Pen, Jordana Bardelly a Hervého Juvina (Hervé Juvin byl v roce 2019 zvolen europoslancem za RN a v roce 2021 a byl stranou prezentován jako expert na environmentální problematiku – jeho vliv bude více rozebrán v kapitole Ekologie Rassemblement national). Časově byl výběr ohraničen vždy 6 měsíci předcházejícími datům voleb, tedy 26. května 2019 pro volby do EP, 24. dubna 2022 pro prezidentské volby 2022 a 9. června 2024 pro další volby do EP.

[82] https://rassemblementnational.fr/.

Tabulka č.1: Přehled primárních zdrojů

Volby do EP 2019	**Prezidentské volby 2022**	**Volby do EP 2024**
Video *Pour une Europe des nations et des peuples: allocution de Marine Le Pen*	Volební program *M la France*	Volební program *La France revient l'europe revit*
Volební program *Pour une Europe des nations: Manifeste pour une nouvelle coopération en Europe „L'Alliance Européenne des Nations".*	Volební brožura *l'Agriculture*	Projev *Face au défi écologique, pas d'attentisme ni de catastrophisme!*
Projev *Réunion publique au Thor (84): discours de Marine Le Pen*	Volební brožura *l'Ecologie*	Projev *Le 9 juin, allez voter et faites falloir votre volonté!*
Proslov *Metz - Discours de Marine Le Pen (1er mai)*	Volební brožura *la Famille*	Příspěvek *Souveraineté et élevage : quand la France rate son rendez-vous avec le bien-être animale*
Video *1er mai 2019 à Metz: discours d'Hervé Juvin*	Volební brožura *Contrôler l'Immigration*	Projev *Face au défi écologique, pas d'attentisme ni de catastrophisme*
Video *Grande convention des élections européennes : discours de Marine Le Pen*	Volební brožura *Le Patrimoine*	Projev *Il faut décréter l'état d'urgence agricole!*
Projev *Genève (Suisse): Discours de Marine Le Pen à la Fondation Spinoza.*	Video *Faisons de l'écologie un désir et un combat fédérateur!*	Video *Européennes: le discours de Marine Le Pen lors du lancement de la campagne du RN.*
Volební program *Pour une Europe des nations et des peuples*	Video *Marine Le Pen mettra fin à l'invasion des éoliennes*	Video *Le 9 juin, ayez le réflexe patriote et votez !*

Zdroj: vlastní

3 Ekologie krajní pravice ve Francii

Jak již bylo zmíněno v sekci metodologie, pro metodu DHA je typický důraz na sociopolitický a historický kontext, z něhož vychází daná diskurzivní praxe. Proto je na místě popsat v základních rysech počátky a vývoj ekologického myšlení nejprve obecně u francouzské krajní pravice, a posléze konkrétněji v rámci strany Rassemblement national. V první zmíněné rovině bude čerpáno zejména z nedávné práce Stéphana Françoise *Les Vert-Bruns: l'écologie de l'extrême droite,* která detailně rozplétá intelektuální dějiny a kontinuity ekologie u krajně pravicových aktérů, do té doby velmi málo zmapované téma. François uvádí, že pionýry politické ekologie ve Francii byli tzv. „antikonformisté 30. let", mezi které patřili filozofové Bernard Charbonneau, Bertrand de Jouvenel či Denis de Rougemont, kteří jako první formulovali formy ekologického diskurzu. Spojovala je skepse vůči kapitalismu, parlamentarismu, komunismu a národnímu socialismu, i když někteří z nich byli fascinovaní nacismem.[83]

Po druhé světové válce vzniklo hnutí, které částečně navazovalo na antiliberalismus a antirepublikanismus vichistického režimu, a zároveň pracovalo s elementem nacionalistické ekologie skrze důraz na hodnotu venkova a lokálních identit. Šlo o hnutí *Union de défense des commerçants et artisans* (Svaz na obranu obchodníků a řemeslníků, UDCA), které založil Pierre Poujade na odpor proti daňovému zatížení maloobchodníků. Hnutí se rozrostlo na 400 tisíc členů a v roce 1956 kandidovalo v legislativních volbách. Nejmladším poslancem za tuto stranu se stal Jean Marie Le Pen, který vedl mládežnickou sekci UDCA. UDCA kritizovala elity a intelektuály, měla antisemitské sklony a byla silně proti dekolonizaci Alžírska a Charlesi de Gaullovi.[84] Jak tvrdí autorky Salomi Boukala a Eirini Tountasaki, ačkoli hnutí za nemnoho let zaniklo, poujadismus zanechal stopu v ideologii francouzského populismu skrze odpor vůči industrializaci, urbanizaci a modernizaci, které vnímal jako ohrožení francouzského venkova, tedy součásti národní identity a dědictví Francie.[85] Zájem francouzské krajní pravice o ekologii se nicméně projevuje později, v 80. letech, a to zejména v rámci hnutí Nové pravice (*Nouvelle droite*). Toto hnutí vzniklo v roce 1969 založením think tanku *Groupement de recherche et d'études*

[83] Stéphane François, *Les Verts-Bruns. L'écologie de l'extrême droite française* (Lormont: Le Bord de l'eau, 2022), 8.
[84] Romain Souillac, *Le mouvement Poujade: De la défense professionnelle au populisme nationaliste (1953-1962)* (Paris: Presses de Sciences Po, 2007), 127–142, https://shs.cairn.info/article/SCPO_SOUIL_2007_01_0127?lang=fr&ID_ARTICLE=SCPO_SOUIL_2007_01_0127&DocId=392079&hits=3258+3257 (staženo 10. března 2025).
[85] Boukala a Tountasaki, "From Black to Green", kapitola 5.

pour la civilisation européenne (GRECE) a jeho hlavní představitel (a dlouholetý předseda) je esejista Alain de Benoist. Mezi další vlivné členy GRECE patří např. Guillaume Faye či Jean-Yves Le Gallou – druhý zmíněný byl zároveň členem Front national a v 90. letech europoslanec za tuto stranu. V obecné rovině je těžké Novou pravici jednoduše kategorizovat, jednak kvůli heterogenitě jejích představitelů, ale hlavně kvůli ambivalentnímu charakteru její ideologie, která kombinuje antikapitalismus, odpor vůči liberalismu, materialismu, křesťanství a Spojeným státům, zároveň se ale hlásí i k dílu italského marxisty Antonio Gramsciho a odmítá pravolevé dělení.[86] Mnozí politologové Novou pravici zařazují pod neofašismus.[87] *Nouvelle droite* se v 80. letech začíná v inspiraci dílem filozofa Martina Heideggera hlásit k antimodernismu, folklorním tradicím, pohanství, romantismu a odporu vůči osvícenství. Ekologická vize Nové pravice se charakterizuje idealizací komunitního, autarkního venkovského života se silným důrazem na regionální tradice a identity. S odkazem na religionistu Mircea Eliadeho přebírá tezi o „kosmickém" charakteru pohanských náboženství,[88] a zároveň cituje antropologa Clauda Lévi-Strausse a jeho kontroverzní konferenční příspěvek *Race et Culture*, ve kterém mluvil o geografické, lingvistické a kulturní separaci kultur coby lidské přirozenosti.[89]

Vlivnou postavou v této oblasti se stal filozof Alain de Benoist, který v 80. let začal psát texty zabývající se úbytkem přírodních zdrojů, přelidněním, poškozením ekosystému v důsledku globálního kapitalismu a ústupem tradičního zemědělského způsobu života.[90] Benoistův konzervativně kritický postoj k moderní průmyslové společnosti se promítá i v jeho skeptickému pohledu na nástroje udržitelného růstu jako obchodování s emisními povolenkami atd. Místo toho zastává vizi propojení člověka s lokální přírodou, spojené s obranou etnické a kulturní separace populací. Benoist spojuje ochranu přírody s konzervativními hodnotami: „*Ekologie je v zásadě konzervativní, protože usiluje o respekt k ekosystémům a přírodním cyklům, oceňuje zakořeněnost, odmítá drancování krajiny, má smysl pro půdu a tradičně nedůvěřuje škodám páchaným ve jménu pokroku*

[86] Tamir Bar-On, „The Ambiguities of the Nouvelle Droite, 1968-1999", *The European Legacy* 6, č. 3 (2001): 333–351, https://doi.org/10.1080/10848770120051349 (staženo 2. března 2025).
[87] Roger Griffin, „Between Metapolitics and Apoliteia: The Nouvelle Droite's Strategy for Conserving the Fascist Vision in the 'Interregnum'," *Modern & Contemporary France* 8, č. 1 (2000): 36, https://doi.org/10.1080/096394800113349 (staženo 2. března 2025).
[88] François, *Les Verts-Bruns*, 72.
[89] Claude Lévi-Strauss, „Race et culture," in *Le Regard Eloigné* (Paris: Plon, 1983), 46–47.
[90] Robert de Herte, „La fin de l'idéologie du progrès," *Éléments*, č. 79 (Leden 1994), 3. Robert de Herte je pseudonym Alaina de Benoista.

a produktivismu.“[91] Benoist se také již v roce 2007 hlásí k tehdy ještě poměrně okrajové filozofii nerůstu a kritizuje neoliberální doktrínu nekonečného ekonomického růstu na úkor pustošení přírodních zdrojů.[92] Právě etnonacionalistický odpor vůči „míšení“ ras a kultur a strach z nucené kulturní asimilace bílé rasy je v ekologii Nové pravice centrálním prvkem, od kterého se odvíjí ideál jakési rasové biodiverzity, ve které každý člen dané civilizace zůstává ve svém „rodném“ regionu a praktikuje své vlastní „přirozené“ tradice. Migrace je tak logicky negativním narušitelem tohoto přirozeného řádu. Výmluvně shrnuje tuto vizi Pierre Vial, profesor středověkých dějin, spoluzakladatel GRECE a mezi lety 1988-1995 prominentní člen Front national: *„Obyčejný člověk, který si navzdory mediální masáži zachovává zdravý selský rozum, ví, že existuje pár rozdílů mezi Senegalcem a obyvatelem Auvergne. Rozdíl neznamená, že je někdo lepší nebo horší: odmítáme nařčení antirasistů, kteří si myslí, že chceme rasovou hierarchii. To by vyžadovalo, abychom aplikovali stejná měřítka při měření různých populačních skupin. Opak je ale pravdou: uznáváme právo na rozdílnost, a proto si myslíme, že každá populace má právo mít vlastní měřítka. Náš etnodiferencialismus zahrnuje fyziologické znaky, které mimo jiné vysvětlují rozličnou kapacitu různých populací se adaptovat na dané prostředí. Je snad kacířství tvrdit, že obyvateli Konga bude příjemněji na břehu své řeky než v lesích Horního Savojska?“*[93]

Vial, který několikrát kandidoval za Front national (a i po odchodu ze strany v roce 2001 měl její podporu při kandidatuře v kantonálních volbách) založil v roce 1994 politickou asociaci *Terre et peuple* (Půda a lid), která se hlásí k hnutí völkisch a vlastními slovy bojuje za „obranu evropských pohanských a keltských kořenů.“[94]

Ačkoli většina zmíněných jmen a organizací nepatří mezi dominantní politické aktéry ve Francii, jejich poselství získává v posledních letech na popularitě. Důkazem toho je rostoucí obliba magazínů *Terre et peuple* nebo *Élements* u mladých lidí i vznik nových aktivistických skupin, inspirovaných ekologií Nové pravice. Příkladem může být Tenesoun, skupina, která se angažuje proti „velké výměně“ evropské civilizace skrze kultivaci komunitních zahrádek či sběru odpadků v přírodě, nebo krajně pravicový youtuber Nicolas Faure, který advokuje za ekologii a ochranu přírody.[95]

---

[91] „The Rise of the Degrowther Right,“ *Jacobin*, březen 2025, https://jacobin.com/2025/03/right-wing-ecology-degrowth-nationalism (staženo 9. dubna 2025).
[92] Alain de Benoist, *Demain, la décroissance! Penser l'écologie jusqu'au bout*, (Paris: Éditions Pierre-Guillaume de Roux, 2007).
[93] Pierre Vial, *Une Terre un peuple* (Paris: Éditions Terre et Peuple, 2000), 110–111.
[94] „Terre et Peuple,“ https://www.terreetpeuple.com/ (staženo 3. března 2025).
[95] Gaspard Dhellemmes, „Ces jeunes identitaires qui virent au vert”, *Le Monde,* 24. prosince 2022, https://www.lemonde.fr/m-le-mag/article/2022/12/24/ces-jeunes-identitaires-qui-virent-au-

3.1 Ekologie Rassemblement national

François konstatuje, že ekologické teze Nové pravice se promítly i do Front national. Byť se zakladatel Jean-Marie Le Pen opakovaně vyjadřoval o ekologii kriticky a pohrdavě (označoval ji za vrtoch pařížských *bobos* – buržoazních bohémů – či přirovnával ekology k melounům – zelení zvenčí, rudí komunisté zevnitř), v programech FN se environmentální témata poprvé objevila již na začátku 90. let, a to zejména díky Bruno Mégretovi, který byl mezi lety 1987 a 1998 dvojkou Le Pena (ve stranické funkci *délégué général*). Mégret se snažil z protestní a izolované FN učinit stranu s ambicemi k vládnutí, proto prosazoval spolupráci s ostatními parlamentními stranami a zjemnění veřejného projevu (tato strategie připomíná pozdější „dediabolizaci" Marine Le Pen, a podobně jako ona se kvůli tomu také dostával do rozporů s Le Penem). Ekologie, se kterou tehdy FN operovala z identitářských pozic, byla součástí Mégretovy strategie normalizace.[96] V jejím centru byla snaha o uchování životního prostředí, ovšem za „pravé" ekology se považovali ti, kteří chápali imigraci jako faktor, který poškozuje přirozenou přírodní, potažmo kulturní či etnickou harmonii.[97]

Po Mégretově odchodu ze strany se ekologická témata ztrácí. Marine Le Pen po nástupu do vedení strany v roce 2011 na Mégretovu linii nenavazuje, byť se jejím poradcem na necelý rok stává Laurent Ozon, který je známý jako ekologický krajně pravicový aktivista, který v 90. letech vedl revue *Le recours aux forêts* (Návrat do lesů), označovanou za ekologickou revue Nové pravice.[98] Ozon je později ze strany vyloučen kvůli schvalování teroristického útoku Anderse Breivika.[99]

V programu v prezidentských volbách v roce 2012 není o ochraně prostředí žádná zmínka, naopak se zde objevuje kritika obnovitelných zdrojů coby nerealistických pro udržení současné spotřeby energie.[100] Změna přichází až v roce 2014, kdy strana založila

---

vert_6155582_4500055.html nebo Clément Guillou, „L'écologie, ce nouveau clivage politique que le Rassemblement national compte exploiter", *Le Monde*, 13. srpna 2023, https://www.lemonde.fr/politique/article/2023/08/13/l-ecologie-ce-nouveau-clivage-politique-que-le-rassemblement-national-compte-exploiter_6185278_823448.html (staženo 5. ledna 2025).

[96] „Ekologie a sociální otázky" bylo též ústřední téma sjezdu strany v Nice v roce 1990. „Le congrès du Front National à Nice: M. Le Pen cherche à élargir son électorat," *Le Monde*, 1. dubna 1990, https://www.lemonde.fr/archives/article/1990/04/01/le-congres-du-front-national-a-nice-m-le-pen-cherche-a-elargir-son-electorat_3964066_1819218.html (staženo 2. února 2025).

[97] François, *Les Verts-Bruns*, 40.

[98] Ibid., 42.

[99] „Laurent Ozon justifie son départ du FN," *Le Figaro*, 15. srpna 2011, https://www.lefigaro.fr/flash-actu/2011/08/15/97001-20110815FILWWW00167-laurent-ozon-justifie-son-depart-du-fn.php (staženo 2. března 2025).

[100] Rassemblement national, *Projet Marine Le Pen 2012*, (Paris: Rassemblement national 2012), 14, http://www.frontnational.com/pdf/projet_mlp2012.pdf (staženo 2. března 2025). V tomto bodě se strana

hnutí *Nouvelle écologie* (Nová ekologie), které proklamovalo „novou, patriotickou ekologii" hlásící se k ochraně „rodiny, přírody a rasy".[101] Tento projekt lze interpretovat jako součást strategie dediabolizace.[102] Nouvelle écologie otevřela 16 regionálních poboček a význam ekologie v diskurzu strany se stal výraznějším. V předvolební kampani v roce 2017 se Le Pen již vyjadřovala v linii patriotické ekologie a prosazovala protekcionismus ke snížení skleníkových plynů.[103] Strana si ale zachovávala kritický postoj vůči Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu (UNFCC) a konferencích k ní zavázaných stran (COP), stejně jako k Mezivládnímu panelu pro změnu klimatu (IPCC),[104] byť názorově často oscilovala - Marine Le Pen tak například sice označila Pařížskou dohodu o klimatu za „nestabilní a nefunkční," ovšem když USA za Donalda Trumpa z dohody odstoupily, tento krok označila za *„politováníhodný, jelikož vysílá negativní signál pro ochranu životního prostředí*."[105]

Klíčovou osobou v další environmentální orientaci FN/RN byl Hervé Juvin, konzervativní esejista, který se v roce 2017 stává poradcem Marine Le Pen. Juvin dlouhodobě propaguje ochranu prostředí skrze lokalismus, tedy důraz na respekt a ochranu „rodné půdy", kterou ničí globalizace, a skrz „ekologii civilizací", která stojí na ochraně národních hranic coby prostředku k zachování „biodiverzity" (ačkoli Juvin není tak explicitní jako Pierre Vial, i on chápe biodiverzitu spíše v (pseudo)antropologickém, pokud ne přímo rasovém významu).[106] Le Pen o něm během kampaně před prezidentskou volbou mluví jako o svém budoucím ministru pro životní prostředí. Juvin také sehrál důležitou roli ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2019, pro které sepsal volební program a byl v nich též zvolen europoslancem. Juvinova vize byla rozpoznatelná i v projevech Le Pen, ve kterých mimo jiné mluvila o nepřátelských „nomádech" (bez upřesnění, o koho konkrétně se má

mimoděk hlásí ke statu quo produktivistické tržní ekonomiky, čímž se odlišuje od předchozích myšlenek Nouvelle droite.

[101] Arthur Neslen, „French National Front Launches Nationalist Environmental Movement," *The Guardian*, 18. prosince 2014, https://www.theguardian.com/environment/2014/dec/18/french-national-front-launches-nationalist-environmental-movement (staženo 25. března 2025).

[102] Boukala a Tountasaki, "From Black to Green", kapitola 5, či Malm a Zetkin Collective, *White Skin*, kapitola *Ecology is the Border.*

[103] Rémi Barroux, „Ecologie: Marine Le Pen repeint le vert en bleu-blanc-rouge", *Le Monde*, 3. prosince 2016, https://www.lemonde.fr/planete/article/2016/12/03/ecologie-marine-le-pen-repeint-le-vert-en-bleu-blanc-rouge_5042774_3244.html (staženo 3. března 2025).

[104] Flaurent Le Du, „Climat: L'anti-écologisme, ligne de conduite du RN au Parlement européen," *L'Humanité*, 1. dubna 2024, https://www.humanite.fr/environnement/ecologie/climat-lanti-ecologisme-ligne-de-conduite-du-rn-au-parlement-europeen (staženo 4. března 2025).

[105] „Marine Le Pen juge 'regrettable' le retrait des États-Unis de l'Accord de Paris," *Europe 1*, 2. června 2017, https://www.europe1.fr/politique/marine-le-pen-juge-regrettable-le-retrait-des-etats-unis-de-laccord-de-paris-3349073 (staženo 3. března 2024).

[106] Hervé Juvin, *La Grande séparation: Pour une écologie des civilisations* (Paris: Gallimard, 2013).

jednat): *„jen ten, který má kořeny, je pravý ekolog. Ten nechce, aby půda, na které vychovává své děti, přišla vniveč. Nomád se ekologii vysmívá, protože žádnou půdu nemá!*“[107] Juvin v roce 2020 založil vlastní stranu, společně s dalším bývalým členem RN, Andreou Kotaracem, nazvanou Le parti localiste (Lokalistická strana), která zdůrazňovala ekologii, identitu a území, ovšem jako *„doplněk k RN, nikoli její rival.“*[108] RN s Juvinem ukončila spolupráci v roce 2022 v reakci na jeho odsouzení za domácí násilí. Ve straně v současnosti není podobně ekologicky orientovaný prominentní člen.[109]

[107] Tristan Berteloot, „Pour Le Pen, le «nomade» se «moque de l’écologie car il n’a pas de terre»“, *Libération,* 14. dubna 2019, https://www.liberation.fr/les-pouvoirs/2019/04/14/pour-le-pen-le-nomade-se-moque-de-l-ecologie-car-il-n-a-pas-de-terre_1721253/ (staženo 4. března 2025).
[108] „Deux proches du RN fondent le Parti localiste,“ *Le Monde*, 16. prosince 2020, https://www.lemonde.fr/politique/article/2020/12/16/deux-proches-du-rn-fondent-le-parti-localiste_6063570_823448.html (staženo 15. března 2025).
[109] Stéphane François, interview vedla Sarah Sermondadaz, „Le Rassemblement national prône une écologie superficielle, une écologie de carte postale“, *The Conversation,* 25. června 2024, https://theconversation.com/le-rassemblement-national-prone-une-ecologie-superficielle-une-ecologie-de-carte-postale-233158 (staženo 5. března 2025).

4 Od hnědé k zelené? Analýza diskurzu

Tato kapitola se věnuje analýze diskurzu na základě vybraných materiálů Rassemblement national. Struktura práce je složená z témat, která se v textech dominantně projevovala ve spojení s ekologií, ochranou životního prostředí a klimatu a tématy s nimi spojenými. V analýze bylo dbáno na reflexi argumentačních schémat, topoi a falacií.

4.1 Ekologie „zdravého rozumu“ versus „trestající“ ekologie

Při analýze témat spojených s ekologií a ochranou přírody se v programech RN jasně ukazuje dominantní centrální dichotomie, a sice „ekologie zdravého rozumu“ (*écologie du bon sens*) versus „trestající ekologie“ (*écologie punitive*). Jde o velmi častou diskurzivní strategii krajně pravicových populistů, která rozděluje svět na „My“ versus „Oni“. Před analýzou těchto dvou pojmů se ale krátce zastavme nad argumentací RN, proč vůbec ekologický program mít.

4.1.1 Ekologické hrozby

„V době velkých hospodářských, civilizačních a ekologických hrozeb jsou občané vyzýváni k zásadním rozhodnutím a politickým změnám,“[110] stojí v samém začátku volebního programu do EP. V programu do prezidentských voleb je uvedeno, že *„program pro životní prostředí je v srdci našeho politického projektu.“*[111] Podobná prohlášení ukazují, že RN se snaží působit jako strana, která je ekologicky založená, a to nejvíce v letech 2019 a 2022 (v roce 2024 se téma ekologie objevuje početně méně často).

Strana velmi často používá spojení „ekologické hrozby“, které naplňuje definiční znaky toposu hrozby. Tento poněkud vágní pojem nejčastěji zůstává bez jasné definice, byť existence klimatické změny a jejich důsledků (degradace životního prostředí, extrémního počasí, sucha atd.) se uznává, což je jasný posun od dřívějších postojů. „Ekologické hrozby“ jsou asociované s jinými typy hrozeb, nejčastěji civilizačními, případně kulturními či bezpečnostními. Konstrukci hrozeb, a tedy strachu z nich, považuje Ruth Wodak za jeden ze základních znaků diskurzu krajně pravicových populistů, který je účinný v legitimizaci diskriminačních opatření či k přesunu viny na určitou sociální skupinu či instituci (v tomto

[110] Rassemblement national, *Pour une Europe des Nations: Manifeste pour une nouvelle coopération en Europe „L'Alliance Européenne des Nations“,* (Paris, Rassemblement national, 2019), 1, https://www.recnews.it/wp-content/uploads/2019/04/europeennes-manifeste.pdf (staženo 10. března 2025).
[111] Rassemblement national, *Écologie,* (Paris: Rassemblement national, 2022), 4, https://rassemblementnational.fr/documents/projet/projet-lecologie.pdf (staženo 9. března 2025).

případě „nomády“ či Evropskou unii).[112] V programu zároveň nelze explicitně najít, co RN vnímá jako příčinu klimatické změny. Opakovaně ovšem odmítá, že by Francie jakkoli za klimatickou změnu nesla zodpovědnost, a tudíž je nutné ochránit francouzské občany od zelených politik, které by jim zhoršily kvalitu života – tedy „trestající ekologie.“ Ekologický program RN je natolik založený na opozici vůči tomuto konceptu, že je nutné jej rozebrat jako první.

4.1.2 „Trestající“ ekologie

„Proč trestat Francouze? Francouzi nemají platit za chyby jiných! Okamžitě musíme skoncovat s ekologií, která se nechala svést na scestí klimatickým terorismem, jenž ohrožuje planetu, národní autonomii, a především životní úroveň Francouzů.“[113]

„Trestající ekologie“ je charakterizovaná jako taková, která je zmýlená, iracionální, zaslepeně ideologická a nespravedlivá vůči Francouzům, potažmo Evropanům, jelikož způsobuje inflaci cen a zhoršení kvality života pro ty, kteří za změnu klimatu nemohou (kdo za ni může, není zcela řečeno, ale v náznacích se poukazuje na neoliberalismus, volný trh a USA a Čínu coby největší znečišťovatele). Trestající ekologii lze vnímat jako strategii nominace s cílem vytvoření in-group (obyčejný Francouz, respektive francouzský zemědělec) a out-group (nepřítel, který trestající ekologii vnucuje).

Konstrukce trestající ekologie je nekonzistentní v tom, kdo je jejím strůjcem. Objevuje se několik různých viníků. Prvním z nich je Evropská unie, respektive Green Deal. Ten je podle RN chybným výmyslem bruselských elit a RN slibuje, *že „osvobodí Francouze od těchto nesmyslných závazů*.“[114] Tuto konstrukci lze vnímat jako topos zátěže.

EU je kriticky vykreslována, a to minimálně dvěma, navzájem nekompatibilními způsoby. První negativní predikace, vycházející z populistické tradice RN, EU vnímá jako technokratickou a byrokratickou zatěžující strukturu, která kvůli své odtrženosti od lidu, snaze o odstranění hranic a upřednostňování zájmů velkého byznysu a nadnárodních korporací produkuje nesmyslná zelená opatření, která poškozují „obyčejného člověka“. Svědčí o tom výroky jako *„naši evropští technokraté vymysleli, že budeme jíst hmyz“*,[115]

---

[112] Wodak, *The Politics of fear*, kapitola Populism and Politics: Transgressing Norms and Taboos.
[113] Rassemblement national, *Écologie,* 5.
[114] Ibid.
[115] Rassemblement national, „Européennes: le discours de Marine Le Pen lors du lancement de la campagne du RN“, YouTube, 3. března 2024, https://www.youtube.com/watch?v=FNplc6oAAIk&t=1064s&ab_channel=BFMTV, (staženo 16. března 2025).

„EU řídí třída arogantních bobos, kteří pohrdají naším francouzským venkovem"[116] či *„kontraproduktivní strategie Farm to Fork*[117] *v duchu trestající ekologie přináší snížení příjmů našich zemědělců a zvýšení dovozu nekvalitních produktů ze zemí, které nedodržují žádné z norem, které vnucují našim producentům."*[118] V této predikaci je EU nositelem globalizace a „mondialismu," tedy snahy o zmenšení autonomie národních států pro prosazení doktríny volného trhu a zrušení národních hranic.

Druhá negativní predikace je spíše konzervativního charakteru. EU líčí jako sídlo aktivistů či dokonce několikrát i „ekoteroristů", kteří mají raději přírodu než člověka, a environmentálních neziskových organizací: *„Evropa žije pod hrozbou kontroly nevládních organizací a nadací, které neváhají žalovat státy kvůli nedostatkům v boji proti klimatickým změnám"; „EU se hlásí k nejšílenějším klimatickým aktivistům: člověk je prý utlačovatelem přírody a jako takový by měl být vrácen na své místo mezi žížalu a plevel".*[119] Zajímavé je, že zatímco v předchozím případě se objevovala kritika volnotržní doktríny a neoliberalismu EU, zde je naopak kritika údajné snahy EU o strategii nerůstu, která přichází z pravicových pozic: „*Z ideologického hlediska se Evropská komise rozhodla pro průmyslový, zemědělský a energetický nerůst. Tato politika, inspirovaná trestající ekologií, vedla k rozšíření norem, které jsou pro občany i firmy stále více omezující. Tento trend ohrožuje nezávislost Evropy a brzdí její hospodářský rozvoj".*[120] Nutno dodat, že zde jde o klamnou argumentaci, jelikož Green deal rozhodně neprosazuje zastavení ekonomického růstu, naopak bývá mnohdy kritizován za svůj důraz na zachování ekonomického statu quo či dokonce ekonomický neokolonialismus vůči Globálnímu jihu.[121]

Podle RN jsou obě výše uvedené charakteristiky slučitelné: *„Francouzi jsou nuceni se smířit s globalisty, kteří nám vnucují větrné elektrárny, dohody o volném obchodu a odstranění všech forem ochrany, s diktátem ideologů ‚proti všemu,' kteří vidí v člověku nepřítele přírody, a dokonce i se spojováním těchto dvou extrémismů."*[122]

---

[116] Ibid.

[117] Strategie, která se do češtiny také překládá jako „od zemědělce ke spotřebiteli" je součástí Green Dealu.

[118] Jordan Bardella, „Il faut décréter l'état d'urgence agricole !", YouTube, 17. ledna 2024, https://www.youtube.com/watch?v=ArF56NNzZu8&ab_channel=JordanBardella, (staženo 6. března 2025).

[119] Rassemblement national, „Européennes".

[120] Rassemblement national*, La France revient, l'Europe revint!* (Paris: Rassemblement national, 2024), https://rassemblementnational.fr/documents/202411-programme-europeennes.pdf (staženo 2. dubna 2025).

[121] Diana Vela Almeida et al., „The 'Greening' of Empire: The European Green Deal as the EU First Agenda," *Political Geography* 105 (2023), https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2023.102925 (staženo 9. března 2025).

[122] Marine Le Pen, „Faisons de l'écologie un désir et un combat fédérateur!", YouTube, 14. března 2022, https://www.youtube.com/watch?v=iUM0e0PYYAg&t=2s (staženo 7. března 2025).

V obojím je obsažen topos nevýhody, tedy pokud lze předpokládat, že k plánovaným důsledkům určitého rozhodnutí nedojde, nebo pokud jiné politické akce povedou ke stanovenému cíli efektivněji, musí být rozhodnutí zamítnuto – v tomto případě i proto, že slouží zájmům jiných (subkategorie *‚pro bono eorum'* – výhodné pro ně). V popisu Evropské unie se také ukazuje referenční strategie *totum pro pars* – EU je charakterizována jako jeden celek bez jednotlivých institucí a Green Deal jako dokument, který vzešel z této vzdálené instituce bez konzultace občanů, tedy klasicky euroskeptický diskurz. RN jako alternativu navrhuje EU přetvořit na „Evropskou alianci", která by umožňovala environmentální spolupráci národních států na dobrovolné bázi, která by vedla k „evropské ekologické civilizaci."

4.1.3 Ekologie „zdravého rozumu"

Bylo etablováno, že RN uznává existenci klimatické krize, ovšem odmítá trestající ekologii. Namísto ní nabízí lepší vizi skrze strategii pozitivní predikace: ekologii „zdravého rozumu" či „pozitivní", „lidskou" nebo „radostnou" ekologii, která „přináší naději." Činí tak i za použití někdy až lyrických spojení jako *„jsme za ekologii ‚joie de vivre' Francouzů ve Francii."*[123] Marine Le Pen dokonce věnovala celý jeden projev spojení ekologie a touhy (*désir*). Mluví zde o tom, že stoupenci trestající ekologie neustále obtěžují Francouze tím, že jim přikazují, co nesmí, vymýšlí nové zákazy a nařizují nesmyslné normy – namísto toho je podle ní potřeba udělat z ekologie něco, po čem lidé touží a co si skutečně přejí, jakousi nedefinovanou radostnou činnost, která v sobě zároveň neobsahuje nic, co by nutilo společnost měnit své návyky.[124]

Pravicoví populisté často pracují se spojením „selský/zdravý rozum" pro konstrukci zjednodušujících anti-intelektuálních argumentů.[125] Je zajímavé, že RN, která bývá klasifikovaná jako populistická a v opozici vůči elitám, uznává autoritu klimatických vědců – ačkoli podle ní zkoumají složitým způsobem to, *„co byste se dozvěděli z jedné banální konverzace s francouzským zemědělcem."*[126] RN nicméně tvrdí, že vědce respektuje a dokonce, že jim naslouchá lépe, než zastánci trestající ekologie: „*zpráva IPCC nejen varuje před klimatickou krizí, ale také ukazuje, že existují řešení, která se velmi liší od*

[123] Rassemblement national, *Écologie,* 4.
[124] Marine Le Pen, „Faisons de l'écologie un désir".
[125] Wodak, *The Politics of Fear*, kapitola Summary: The Micro-politics of Fear.
[126] Jordan Bardella, „Face au défi écologique, pas d'attentisme ni de catastrophisme!", YouTube, 20. dubna 2024, https://www.youtube.com/watch?v=6NXw1CcBQkk&t=281s&ab_channel=JordanBardella (staženo 15. března 2025).

trestající ekologie, kterou volí EU. Nejsou to daně a zákazy, ale vědecký pokrok a technologické inovace."[127] Zde se ukazuje důležitý rys ekologie RN, a sice víra v technologie coby řešení klimatické krize*: „Tváří v tvář limitům planety budou technologické, sociální a teritoriální inovace základním elementem naší (ekologické) politiky,"*[128] uvádí program v prezidentských volbách a srovnává potenciál dnešních technologických inovací s rolí ropy a uhlí na průmyslovou revoluci (což je v kontextu klimatické krize, úzce související se spalováním fosilních paliv a zároveň deklarované snahy RN o dekarbonizaci poněkud paradoxní přirovnání).

Strana propaguje jadernou energii a výzkum vodíkových technologií, přičemž používá „vědecký konsenzus" k legitimizaci svého postoje. Zároveň RN odmítá větrné a solární elektrárny. Víra v zelené technologie je tedy selektivní a ultimátním arbitrem toho co je a není „rozumné," je lid, respektive zemědělci, kterým je přisuzovaná minimálně stejná, ne-li větší autorita, jako vědcům. Technologie jsou zároveň v jiných kontextech nahlížené kriticky a jako ohrožení tradičního způsobu života („digitální exploze," bez definice, je například v programu ekologie v prezidentských volbách popisována jako jedna z příčin zhoršení životního prostředí).

Právě důraz na lid je dalším klíčovým komponentem diskurzu ekologie zdravého rozumu RN. Ekologie by měla vycházet z francouzského lidu a jeho aktivního zapojení v ochraně životního prostředí – často se tak objevuje spojení „lidová ekologie." *„Nedovolíme, aby ekologie potlačila demokracii. Francouzi si musí ekologii přát a hlasovat pro ni! (...) Neuděláme nic proti nim, nic bez nich, všeho dosáhneme s nimi.*"[129] Zde se objevuje topos lidu – pokud si lid přeje ochranu životního prostředí, pak by se měla uskutečnit: *„ekologický pokrok nemůže být úspěšný, pokud si jej nezvolí většina občanů."*[130] RN tedy rozlišuje vnucenou ekologii, nařízenou od elit, od lidové ekologie, která by měla vzejít organicky od francouzských občanů. Právě Francie je přitom jednou z mála zemí, kde se uskutečnila experimentální forma občanské ekologie, a to skrze tzv. Občanský konvent za klima (*Convention citoyenne pour le climat)*, který prezident Emmanuel Macron nechal uspořádat v reakci na protesty Žlutých vest, a který v duchu participativní demokracie shromáždil 150 občanů Francie coby reprezentativní vzorek francouzské společnosti na

[127] Ibid.
[128] Rassemblement national, *Écologie*, 7.
[129] Ibid., 6.
[130] Ibid.

základě vybraných kritérií. Konvent odhlasoval 149 klimatických opatření, která měla být později schválena parlamentem (což se naplnilo pouze částečně). Je paradoxní, že RN tento konvent opakovaně kritizuje coby falešný a nelegitimní: *„měli jste se Francouzů zeptat napřímo, místo toho jste předstírali, že je posloucháte skrze falešně demokratický občanský konvent,“*[131] obrací se Marine Le Pen figurativně na Macronovu vládu v jednom z proslovů o klimatu. Místo toho nabízí více „lidový“ způsob občanské deliberace, a sice klimatické referendum o 15 otázkách, které by mimo jiné nabídlo možnost zastavit veškerou výstavbu větrných elektráren, omezení výstavby domů na zemědělské půdě či zákaz importu určitých produktů. Otázky se zároveň zcela vyhýbají penalizaci francouzských sektorů, které produkují nejvíce skleníkových plynů, nebo jakémukoli omezení pro francouzské zemědělství skrze zákaz pesticidů atd. Znovu se zde objevuje selektivní pojetí ekologie, která může být doopravdy „lidová,“ a tedy správná, jen pokud ji bude realizovat Rassemblement national.

Posledním definičním rysem ekologie zdravého rozumu je nacionalismus. Jde o vizi, ve které se má klimatická krize řešit individuálně v každém státu, aby se nenarušila jeho suverenita a nepoškodily národní zájmy. Z podstaty věci je to iluzorní představa, která neuznává elementární povahu fungování klimatu, které není limitované hranicemi a nelze jej tak efektivně řešit pouze na národní úrovní – jde zde o falacii, neboli klamnou argumentaci, jednu z diskurzivních strategií DHA. Konkrétně bychom tento typ falacie mohli zařadit mezi subkategorii *ignoratio elenchi*, tedy neznalost důkazu.

Materiály RN přímo apelují na „francouzskou ekologii“ či „národní ekologii,“ která by „vedla k národnímu obrození“[132] Tvrzení *„cílů Pařížské dohody dosáhneme vlastní, francouzskou cestou“*[133] je tak na jednu stranu uznáním validity cílů Pařížské dohody, na druhou stranu popřením její logiky, která je založená na globálních cílech (udržení celosvětového nárůstu teploty) a ekonomické a politické spolupráci „vyspělých“ a „rozvojových“ států. V mnoha ohledech je apel RN na ekologii jen modifikovaným apelem na posílení hranic, což ilustrují výroky jako *„žádný boj za ochranu prostředí nemůže být úspěšný, pokud neposílíme hranice, abychom bojovali proti hamižnosti některých finančníků“*, *„ekologie je nekompatibilní s otevřenými hranicemi a neomezenou individuální*

[131] Marine Le Pen, „Faisons de l'écologie un désir“.
[132] Rassemblement national, *Écologie*, 4.
[133] Ibid., 5.

mobilitou“ či *„národy jsou lidské ekosystémy, které je potřeba chránit.“*[134] Poslední zmíněný výrok silně připomíná Pierra Viala a ekofašistický diskurz obhajující separaci etnik na základě jejich „přirozené“ preference životního prostředí a biotypu. Častá spojení jako „diverzita kultur“ či „diverzita populací“, která jsou v materiálech RN prezentována jako nutná součást klimatické politiky, také na tento diskurz navazují: „*Diverzita národů je životně důležité bohatství pro lidstvo. Diverzita ve využívání půdy, zdrojů a přírody, rozmanitost životních stylů a společenské organizace je nejlepší, ba dokonce jedinou zárukou přežití lidstva. Standardizace životních stylů a sociálních modelů ji ničí*.“ Ač ne vždy otevřeně, RN obhajobou této národnostní diverzity ve jménu ekologie zdravého rozumu a zachování tradic, případně „lidské ekologie“ replikuje svůj tradiční požadavek zastavení migrace a uzavření národních hranic: *„Nucená mobilita lidských bytostí je jedním z nejhorších útoků modernity na lidskou ekologii, která respektuje životně důležité a cenné spojení každého jednotlivce s klimatem, životem, ročními obdobími, územím, se vším, co dává vzniknout obdivuhodné rozmanitosti lidských kultur a společností.“*[135]

Významová záměna přírody a lidstva či kultur v kontextu ekosystémů umožňuje efektivně převést pozornost od ekologie k ochraně hranic a vyhánění těch, kteří do „ekosystému“ nepatří – tedy nadnárodních korporací, finančníků a migrantů. U tématu migrace je ovšem zajímavé, že RN zároveň uznává, že klimatická krize pohání migrační vlnu ze zasažených zemí a uznává i právo na azyl v případě ohrožení života – zároveň však neustále migranty popisuje negativně coby cizí element, ničivý pro životní prostředí. *„(Ekologická) tranzice, kterou navrhujeme, spočívá nejprve v tom, že si Francii vezmeme zpět od těch, kteří ji znetvořují, drancují a znečišťují!“,*[136] tvrdí Rassemblement national. Z ekologie se tak stává boj za obranu národa a kultury: *„(Cítit se) dobře ve své zemi, dobře ve své profesi, dobře mezi svými lidmi, šťastní a hrdí na to, že můžeme předat svou zemi dalším generacím. Na tuto naléhavou potřebu reagujeme příslibem ekologické politiky, která je koncipována jako obrana našeho způsobu života (...)“.*[137] Velmi častým spojením ekologie je bezpečnost a autonomie, implikující nutný přechod na protekcionistický nacionalismus: *„Ekologická bezpečnost Francie závisí na její autonomii v oblasti*

[134] Marine Le Pen, „Metz – Discours de Marine Le Pen (1er mai)“, 2. května 2019, https://rassemblementnational.fr/discours/metz-discours-de-marine-le-pen-1er-mai (staženo 1. dubna 2025).
[135] Marine Le Pen, „Genève (Suisse): Discours de Marine Le Pen à la Fondation Spinoza“, 21. ledna 2019, https://rassemblementnational.fr/discours/geneve-suisse-discours-de-marine-le-pen-a-la-fondation-spinoza (staženo 2. dubna 2025).
[136] Rassemblement national, *Écologie,* 5.
[137] Ibid., 17.

energetiky, potravin, zdraví atd. Žádného z ekologických cílů Francie nebude dosaženo, pokud bude Francie závislá v životně důležitých dodávkách na zemích, nad nimiž nemá kontrolu a které neuplatňují stejná pravidla jako my,"[138] tvrdí RN.

Nacionalistická ekologie má i svou vizi klimatické diplomacie. Spolupráce by měla probíhat způsobem „à la carte" mezi suverénními národními státy a Francie by měla jít vzorem „ekologické civilizace," exportovat své know-how v oblasti technologií a energetiky (ovšem naopak nedovážet žádné „cizí" zelené technologie) a naopak uvalovat cla na státy, které nerespektují ekologické závazky.

V tomto ohledu lze nalézt několik diskurzivních strategií, které se podle Ruth Wodak často objevují u PRR: falacie jednoty, která předpokládá, že národ je kulturně homogenní komunita, falacie *argumentum ad baculum,* která referuje o určitém nebezpečí, které tuto homogenní komunitu ohrožuje (v tomto případě „vetřelci" v národním „ekosystému") a strategii singularizace, která konstruuje mluvčího (a ty, které mluvčí údajně reprezentuje, v tomto případě francouzský národ) coby unikátního a nadřazeného ostatním. Opakovaně se také objevuje topos společné evropské kultury, kterou Wodak popisuje jako „*pokud sdílíme stejnou židovsko-křesťanskou kulturu, pak jsme občané Evropy,"*[139] což umožňuje nepřímo vyloučit ty, které do této představy společenství nepatří. Tento topos se objevuje zejména v kontextu voleb do Evropského parlamentu, kde RN používá topos definice u pojmu „Evropané" („*Pokud je nějaká skupina lidí pojmenována jako Evropané, pak se cítí být spjata s (evropskou) civilizací, kterou vytvořili jejich předkové*").[140] Tradičně euroskeptická RN tak v kontextu ekologie líčí oslavně Evropu, která je *„obdařena krajinou, kterou utvářela příroda i člověk. Evropa je bohatá na život, rozmanitost zvířat a rostlin, které nás živí, a hojnost společných statků, které nám příroda poskytuje v hojné míře",*[141] slibuje *„postavit zájmy Evropanů (...) na první místo"*[142] a učinit z Evropy „první ekologickou civilizaci." Na jednu stranu vidí Rassemblement national Francii jako pevnou součást Evropy, což je dáno její kulturou, geografií a podnebím: *„Protože jsme Francouzi, jsme spojeni s francouzskou svobodou, s francouzskou půdou, s jednotou naší vlasti, jsme Evropané (...) Díky své kultuře a zvykům, půdě a podnebí je Francie neoddělitelnou součástí*

[138] Ibid., 12.
[139] Wodak, *The Politics of Fear,* kapitola Appealing to Security – Justifying Exclusion.
[140] Ibid.
[141] Rassemblement national, *Pour une Europe des Nations*, 54.
[142] Ibid., 21.

Evropy.“[143] Na druhou stranu ale strana argumentuje, že v ekologické misi by měla mít Francie jedinečnou roli: *„Francie by měla posílit své jedinečné místo v koncertu národů a hájit novou rovnováhu sil ve světě, být garantem míru a diverzity, pokladem suverenity národů nad jejich územím, “*[144] jelikož *„Francie je povolána mít v Evropě vedoucí úlohu“*.[145] Je zajímavé, že RN opakovaně vyzdvihuje princip národní suverenity, kritizuje „diktát Bruselu“ či dominanci Německa v evropské politice, ovšem zároveň Francii šovinisticky nárokuje právo na vedoucí pozici v navrhované nacionalistické vizi evropské spolupráce. Výše zmíněné topoi Evropy a Evropanů zakládají a legitimizují opozici mezi „námi – Evropany“, případně „námi – Francouzi“ a „jinými“. Těmi jsou zejména již zmínění nomádi.

4.2 Nomádismus a lokalismus

Kromě manichejských konstrukcí ekologie zdravého rozumu a trestající ekologie se v diskurzu RN objevuje ještě jedna důležitá dichotomie, a sice nomádismus (*nomadisme*) a lokalismus (*localisme*). Jde o dva protichůdné způsoby života, kdy první z nich je negativně líčený jako výplod globalizace a neoliberalismu a druhý z nich představuje odpověď k prvnímu v podobě návratu k tradicím, půdě a romantizované představě venkova.

4.2.1 Nomádismus

Jak již bylo zmíněno dříve, oba koncepty jsou spjaté s Henrim Juvinem a jeho filozofií „ekologické civilizace,“ kterou popsal v několika svých knihách. Juvinův rukopis je v materiálech RN jasně rozpoznatelný: *„Ekologická civilizace vyžaduje, abychom upřednostnili občana, který si je vědom svých práv a povinností, před nomádským, nezakořeněným jedincem, který sleduje pouze své zájmy a jehož bezuzdný individualismus ho předurčuje k drancování. “*[146]

Nomád je tedy líčen jako ten, který žije kočovným životem bez pout a úcty k teritoriu, k tradici, ke komunitě a jeho cílem je vlastní obohacení na úkor ostatních lidí a přírody. Nomád obsahuje topos hrozby, protože představuje nebezpečí v několika ohledech: kulturní, ekonomické a ekologické. Nomádovi jsou přisuzovány predátorské charakteristiky. Vidíme zde topos definice: pokud je osoba (či v tomto případě skupina osob)

[143] Ibid., 20.
[144] Ibid., 65.
[145] Marine Le Pen, „Metz – Discours“.
[146] Ibid.

označena jako X, pak by měla nést vlastnosti obsažené v doslovném významu X (nomád – chová se jako kočovník, individualista, predátor), ale také topos zneužívání: nomádi se chovají sobecky, berou si, co jim nepatří, a za to by jim měl být odebrán vstup na „naše" teritorium.

„(…) probíhá ideologická bitva mezi nacionalisty a globalisty, mezi vlastenci, kteří hájí ‚ty, kteří někam patří,' a postnacionalisty, kteří podporují vznik nových lidí, ‚těch, kteří nepatří nikam'; mezi zastánci ‚zakořenění' a zastánci nomádské ideologie."[147] Metafora zakořenění (*enracinement*) se ve spojení s nomády objevuje velmi často. Nemít své „kořeny" (v půdě, kultuře, historii) je líčeno jako negativní a podezřelé. Nomád je v přímé opozici vůči francouzskému „zakořeněnému" občanovi a je mu tak upírána možnost se občanem stát. Nomád má zároveň kontradiktorní vlastnosti: na jednu stranu je to neoliberální hamižný individualista, pracující pro nadnárodní korporace či banky, které *„si chtějí z Evropy udělat svůj trh, podrobit populace a kolonizovat půdu"*,[148] na druhou stranu je to chudý ekonomický migrant, který je součástí uměle vyvolané masové migrace či nelegálních pašeráckých sítí. Je tak zároveň vykořisťovatel i příživník. Konstrukt nomáda připomíná antisemitskou tropu Ahasver – „věčného žida," který je odsouzen k bloudění za rouhání vůči Ježíši; kosmopolity, kterému je vyčítána absence patriotismu a občanství, spojená s nekalými úmysly a finančními či jinými konspiracemi (podobné rasistické stereotypy založené na kočovném stylu života jsou také historicky používané i vůči mnoha jiným etnikům, například Romům atd.). Taková tropa se velmi často objevuje v diskurzech krajně pravicových populistů a ostatně v minulosti se objevovala i v diskurzech Rassemblement national.[149] Ačkoli dnešní RN otevřeně nečiní žádné spojení mezi nomády a židy (naopak se staví do pozice obránce židů, zejména v kontextu izraelsko-palestinského konfliktu), mechanismus hrozby zde funguje na stejné bázi: figura nomáda-vetřelce je projekce strachu a úzkosti z narušení homogenního národního státu a jeho nativisticky definovaným („zakořeněným") obyvatelům, kteří jsou centrálním elementem v imaginaci PRR.[150] Taková konstrukce ospravedlňuje politiku vyloučení některých členů společnosti – součástí ospravedlnění je v tomto případě ekologie – jelikož nomád svou životosprávou údajně škodí životnímu prostředí a lokálním komunitám.

[147] Rassemblement national, *Pour Une Europe des Nations*, 7.
[148] Ibid., 23.
[149] Ruth Wodak, *The politics of Fear*, kapitola Some Antisemitic Stereotypes.
[150] Ibid.

4.2.2 Lokalismus

Eliminace nomádského způsobu života a vyloučení těch, kteří nejsou „zakořenění," je implicitním cílem „ekologické civilizace," v jejímž jádru se nachází princip lokalismu. Lokalismus je představa soběstačné společnosti složené z lokálních komunit, ve které je akcentované pouto k rodné půdě a minimalizovaný pohyb osob a zboží. *„Tváří v tvář globalismu prosazujeme lokalismus. Lokalismus znamená co nejvíce lokální spotřebu a místní zpracování. Říkáme tomu ‚revoluce blízkosti'."*[151] Lokalismus navrhuje minimalizovat dovoz ze zahraničí a nastavit protekcionistickou politiku, která by favorizovala regionální produkci (více o ekonomické zelené transformaci RN viz samostatná podkapitola).

Premisou této představy je víra v „předávání" – kultury, historie, řemesla, půdy: *„my, kteří zastupujeme hodnotu předávání, víme, že ekologie je založená na odkazu dědictví přírody: bez předávání nemůže být ekologie. Ti, kdo věří, že se zrodili ‚sami ze sebe', jak si myslí mnoho mocných, nemohou mluvit o ekologii."*[152] Lokalismus tedy pracuje s premisou, že atributy potřebné k dobré péči o půdu a životní prostředí má pouze ten, kdo se na daném území narodil a jehož předkové na daném teritoriu přebývali – zde se opět objevuje motiv nativismu, byť nevyřčeně. Lokalismus pracuje s elementem jednotné komunity: „*Lokalismus dává hlavní význam místnímu, společnému a celistvému."*[153] Má *„znovu přinést Francii a jejím vesnicím a čtvrtím jednotu."*[154] Jde o strategii, která apeluje na národní jednotu, byť s odvoláním na francouzské lokální identity, které spojuje, podobně jako Pierre Vial, s biodiverzitou (ovšem jen ty, které jsou s půdou pokrevně spojené a nejsou produktem multikulturalismu či nomádismu). Znovu se zde objevuje topos hrozby, jelikož lokalismus má svou bezpečnostní složku – ochranu hranic. Marine Le Pen tak v jeho kontextu mluví o *„potřebě chránit náš společný domov"* na *„lokalistickém modelu, chráněném hranicemi a harmonickém rozdělení činnosti na teritoriu (...)"*.[155] Jinde přímo deklaruje, že *„ekologie je neslučitelná s otevřenými hranicemi a neomezenou mobilitou jednotlivců."*[156]

Motiv vlasti v diskurzech populistické radikální pravice popisuje Ruth Wodak tak, že ochrana domova (vlasti, domoviny) implikuje víru ve společný narativ, ve které jsme

[151] Marine Le Pen, „Metz – Discours".
[152] Marine Le Pen, „Metz – Discours".
[153] Rassemblement national, *Écologie*, 7.
[154] Ibid., 8.
[155] Marine Le Pen, „Faisons de l'écologie un désir".
[156] Rassemblement national, *Écologie,* 17.

„My“ buď hrdinové, nebo oběti zla či nepřátel. V kontextu klimatické krize pak splývá ohrožení klimatické (extrémní počasí, sucho, degradace půdy) s ohrožením kulturním, způsobeném migrací a multikulturalismem. Tato představa lokálních komunit s vlastní ekonomikou, péčí o půdu, kulturou a tradicemi obsahuje i požadavek na silné hranice a přísnou migrační politiku, tedy tradiční a centrální programový bod Rassemblement national. Předpokládá zároveň suverénní národní stát, který bude dohlížet na ochranu lidu a jeho majetku, a i tento cíl klade do souvislosti s ochranou přírody a ekosystémů: *„pouze stát a obyvatelstvo, které má své území plně ve své moci, mohou zajistit přežití ekosystémů a zachovat přízeň přírody.“*[157] Zde lze vidět využívání ekologie a klimatické krize ke konstrukci nacionalistického argumentu.

V diskurzu lokalismu se objevuje metafora čistého, nezkaženého venkova, který si oproti uspěchaným a multikulturním městským metropolím zachoval „zdravý rozum“ a tradice, které jej, jako rostlinu kořeny, spojují s předky. Marine Le Pen také opakovaně ve svých proslovech během kampaně v regionech zdůrazňovala právě hodnoty regionální estetiky, historie, krajiny a tradice: *„Děkuji vám, přátelé, že jste přišli na tuto tradiční oslavu práce a vlasti, kterou slavíme mezi sebou, daleko od pařížského spěchu, v pracovitém a vlasteneckém kraji Lotrinsku, kolébce Karlovců a domově Johanky z Arku, ale také v rodném kraji prokletého básníka Verlaina (…)“*[158] *či „Jaké může být krásnější místo na zahájení kampaně než tato nádherná středověká vesnice Le Thor, tato tisíciletá vesnice mezi levandulovými poli a vinicemi (…).“*[159]

Tato romantizace venkova znovu připomíná etnopluralistickou vizi Pierra Viala a jeho inspiraci v německém völkisch hnutí. Paralela by se dala najít i v poujadismu – i v něm se projevoval výrazný odpor proti industrializaci a modernizaci coby ohrožení tradičních rurálních identit. Poujadismus rovněž pracoval s představou čistého vesnického lidu, bojujícího s ekonomickým a sociálním útlakem ze strany elit. Rozdíl od Viala a mnoha dalších stoupenců Nové pravice (nebo i některých soudobých francouzských ekofašistických skupin) je, že RN se nehlásí k pohanství či kritice osvícenství. V jejích textech naopak najdeme reference spojující křesťanství či osvícenskou tradici s její ekologickou vizí. Světec František z Assisi je tak označovaný jako „první

[157] Rassemblement national, *Pour une Europe des Nations*, 45.
[158] Marine Le Pen, „Metz – Discours“.
[159] Marine Le Pen, „Réunion publique au Thor (84): discours de Marine Le Pen“, 22. ledna 2019, https://rassemblementnational.fr/discours/reunion-publique-au-thor-84-discours-de-marine-le-pen, 5 (staženo 3. dubna 2025)

ekolog," stejně tak i Baruch Spinoza, ke kterému se Marine Le Pen odvolává takto: *„filozof ‚Natura Naturans' nám má stále mnoho co říct o civilizaci, která tvrdí, že zrušila vzdálenost, geografii a klima, o civilizaci, která popírá životně důležitou vazbu mezi lidmi a územím!"*[160] Skrze podobné asociace se RN snaží ukázat, že „ekologie zdravého rozumu" vychází z dlouhé tradice a není tak produktem kapitalismu a globalizace jako trestající ekologie.

Lokalismus se jako pojem objevuje nejvíce v kampaních ve volbách 2019 a 2022, velmi pravděpodobně díky spolupráci Marine Le Pen s Henri Juvinem. Ve volbách v roce 2024, tedy po ukončení této spolupráce, se tento pojem již neobjevuje, nicméně vize ekologie založené na důrazu na lokální komunitu a předávání tradic a ochrany „přírodního dědictví" přetrvává.

4.3 Přírodní dědictví

Spojení „přírodní dědictví" (*patrimoine naturel*) se v materiálech RN objevuje velmi často. Právě ono je v srdci mezigeneračního předávání, které má probíhat v lokalistické vizi ekologické civilizace. Toto imaginární dědictví nabývá různých forem a spojuje kulturní, historické a přírodní znaky, které opět spojuje s životním prostředím, biodiverzitou a jejich ochranou:*„Jeden národ, jedno dědictví. Pokud je národ touhou sdílet společný osud založený na společných hodnotách, ztělesňují ho také památky a krajiny, v nichž se utvářely velké i malé dějiny Francie. Prostřednictvím krajiny a památek se setkávají společenství lidí, minulých i současných, aby sdíleli společný osud."*[161] V diskurzu RN je přírodní dědictví v první řadě prostorem, kde se odehrávají lidské, respektive národní dějiny. Ochrana přírodního dědictví tedy slouží primárně k ochraně kultury a dějin: *„kultura a příroda jsou propojené. Jsou součástí dědictví, které musíme chránit, předat dál a obohatit."*[162]

„Dům je neoddělitelný od svého prostředí a architektura od přírody. Proto jsou milovníci památek zároveň předními ochranáři pradávného životního prostředí této země. Architektonické a krajinné soubory jsou neoddělitelně spjaté s prostředím, které je třeba chránit. Tyto „kulturní biotopy" musí být zachovány pro budoucí generace."[163] Znovu zde vidíme použití environmentálního slovníku pro konstrukci patriotického argumentu – být

[160] Marine Le Pen, „Genève (Suisse): Discours de Marine Le Pen à la Fondation Spinoza", 21. ledna 2019, https://rassemblementnational.fr/discours/geneve-suisse-discours-de-marine-le-pen-a-la-fondation-spinoza (staženo 2. dubna 2025)
[161] Rassemblement national, *Patrimoine,* (Paris: Rassemblement national, 2022), 5, https://rassemblementnational.fr/documents/projet/projet-le-patrimoine.pdf (staženo 1. dubna 2024).
[162] Ibid., 54.
[163] Ibid., 8.

patriot znamená být ekolog a naopak.

Zároveň vidíme zdůraznění historické hodnoty životního prostředí Francie, které je popisované jako „pradávné," což je adjektivum, které by se přitom z podstaty věci dalo aplikovat na životní prostředí v jakékoli jiné zemi. Rassemblement national ale francouzské životní prostředí opakovaně líčí jako unikátní, pokud ne přímo nadřazené ostatním zemím, a to jelikož oplývá bohatými ekosystémy, což ukazují věty jako: *„my Francouzi jsme privilegovaní, protože žijeme v mírném podnebí, mám velmi rozmanité ekosystémy, zejména díky našim zámořským územím, a můžeme každý den pozorovat naši harmonickou krajinou"*[164] či *„Francie, která je přítomna na všech oceánech, Francie, která je jednou ze tří nejbohatších zemí na světě v biodiverzitě, poklad zítřka (...)*",[165] V oslavném tónu je cítit silná národní hrdost, ne-li přímo šovinismus – lze zde opět identifikovat falacii singularizace, jelikož RN implikuje, že Francie oplývá kapitálem biodiverzity, která je lepší, širší a bohatší, než mají ostatní státy.

Rassemblement national obecně zůstává ve spíše povrchním chápání přírody jako prostředku člověka k načerpání estetických či filosofických požitků, případně materiálnímu využití přírodních zdrojů, *„protože jak všichni víme, krásná, živá a chráněná příroda je zdrojem nejhlubšího životního uspokojení."*[166] V některých částech textů se zdá, jako by se RN snažila zdůraznit svou náklonnost k přírodě skrze různé přírodní metafory a přirovnání, například když tvrdí, že *„mezinárodní společnosti se na evropském trhu chovají jako divoké lišky v otevřeném kurníku"*[167] či když mluví o „šíleném vlaku Evropské unie": *„nechceme z něj vystoupit, ani zůstat ve vagónu a kochat se krásnými krajinami a pasoucími se krávami, ale vstoupit do lokomotivy a přesměrovat vlak do správného cíle"*.[168]

Nejčastější asociace přírodního dědictví je s krajinou. Zde se velmi výrazně projevuje dominantní predikace estetiky. Přední kvalitou krajiny není její přirozenost či nedotčenost, ale její krása, a to zejména pokud je v krajině vidět lidská historie a kultura. Velmi často se tak v materiálech strany objevuje spojení „chránit tuto krásnou zem." Někdy strana používá až kýčovité obraty pro popis francouzské krajiny: *„Na francouzském teritoriu je kultura neoddělitelná od přírody a tvoří nedílnou součást našeho způsobu života. Za krásu*

[164] Marine Le Pen, „Faisons de l'écologie un désir".
[165] Rassemblement national, *Pour une Europe des Nations,* 40.
[166] Ibid., 43.
[167] Ibid., 39.
[168] Marine le Pen, „Metz – Discours".

Francie vděčíme stejně tak přírodě jako stavitelům zvonic, vesniček a mostů!"[169] Důraz na zachování vizuálního rázu jedinečné francouzské krajiny pojmenoval u Rassemblement national politolog Stéphane François spojením „pohlednicová ekologie"[170] – RN používá nostalgickou, romantickou a povrchní představu životního prostředí coby idylické krajiny na pohlednici, kterou je potřeba zachovat pro její estetickou a kulturní hodnotu.

Estetika je také hlavním argumentem proti větrným elektrárnám, které se v ekologickém programu RN velmi často objevují coby reprezentant trestající ekologie. Je jim vyčítáno, že pochází ze zahraniční produkce, byly vynucené Evropskou unií či jinými zahraničními aktéry, ale zejména to, že ničí estetickou hodnotu krajiny: *„nezodpovědný přístup k energetické tranzici vede k tomu, že při umisťování větrných elektráren není brán v úvahu jejich vliv na výhledy na památky a krajinu, což je v rozporu s potřebou udržitelného regionálního rozvoje."*[171] Zde by se dalo poukázat na určité pokrytectví, či přinejmenším selektivní smysl pro ochranu krajinné estetiky, jelikož popis „hory betonu," jak nazývá RN větrné elektrárny, by se dal jistě přisoudit i jaderným elektrárnám, které strana silně podporuje. V argumentaci proti větrným elektrárnám Rassemblement national často používá emočně zabarvená slova jako „invaze" či „šílenství větrných elektráren", a také falacii *argumentum ad baculum*, případně *argumentum ad misericordiam.* Marine Le Pen tak například varuje, že *„větrné elektrárny zmasakrují jednu z nejkrásnějších krajin našeho pobřeží"*[172] či tvrdí, že *„Francouzi jsou již léta obětí dezinformace, která tvrdí, že větrné elektrárny jsou čisté"*.[173] RN zde opakovaně používá topos zachránce: *„určitá skupina zemí prosazuje lobby větrných elektráren, aby se obohatila. Jenže my tu jsme, abychom ochránili zájem Francouzů a Francie, který nám nařizuje zastavit toto šílenství."*[174] Ve větě je také obsažen topos hrozby – cizí země (není řečeno, jaké konkrétně) si chtějí podmanit francouzské teritorium k vlastnímu obohacení – a implikace spiknutí – větrné elektrárny jsou ve skutečnosti manipulativním nástrojem k obohacení určité nedefinované elity (do které se dá promítnout EU, cizí státy, šílení ekologové atd.), na úkor francouzského lidu.

---

[169] Rassemblement nation, *Écologie*, 15.

[170] Stéphane François, „Le Rassemblement national prône une écologie superficielle, une écologie de carte postale," *The Conversation France*, 25. června 2024, https://theconversation.com/le-rassemblement-national-prone-une-ecologie-superficielle-une-ecologie-de-carte-postale-233158 (staženo 9. dubna 2025).

[171] Marine Le Pen, „Marine Le Pen mettra fin à l'invasion des éoliennes | Erquy | M La France", YouTube, 17. ledna 2022, https://www.youtube.com/watch?v=t7SzNnYzVVc (staženo 2. dubna 2025).

[172] Ibid.

[173] Ibid.

[174] Ibid.

Dalším důležitým aspektem obhajoby přírodního dědictví je francouzské zemědělství. V kontextu rostoucí ekonomické a sociální prekarizace, protestů a zvyšujícímu se počtu sebevražd zemědělců jde o důležité téma veřejné debaty ve Francii. RN mu věnuje mnoho pozornosti a staví se do pozice ochránců zemědělců. *„Zemědělci jsou garanti naší potravinové nezávislosti, strážci našich zkušeností a ochránci naší krajiny (…) v zemědělské komunitě roste hněv. Zemědělci jsou unaveni ekonomickou stagnací a ‚agribashingem' a obracejí se k politickým činitelům, aby situaci vyřešili.“*[175] Zde se objevuje topos zachránce: RN zdůrazňuje, že zemědělcům a jejich problémům naslouchá – na rozdíl od Evropské unie, která vede *„environmentální politiku odpojenou od reality, podle které je ochránit přírodu důležitější, než nakrmit populaci“*[176] a která stojí za všemi problémy zemědělců, protože prosazuje volný trh, kvůli kterému je Francie zaplavená *„nezdravými potravinami odnikud“,*[177] a zároveň zatěžuje zemědělce zbytečnými normami a byrokracií (zde se objevuje topos zátěže – EU zemědělce zatěžuje špatnou politikou, proto je třeba jednat, aby se toto břímě snížilo). Znovu tu vidíme rozdělení na „My“ versus „Oni“. Zemědělci jsou v diskurzu RN zástupci lidu ohroženého Evropskou unií prosazující globalizaci, volný trh a odtrženou, trestající ekologii, ale jsou to také nositelé symbolů národa a jeho dědictví: *„zemědělství je strategickým odvětvím, které utváří naši ekonomiku, naši zemi a naše území a zároveň symbolizuje naše dědictví a identitu.“*[178] Jejich ochrana je tak zároveň ochranou národní půdy před hrozbami zvenčí: *„je třeba vyhradit zemědělcům přístup k půdě a bránit jejímu zabírání zahraničními skupinami, ať už pro nezemědělskou činnost nebo pro finanční účely.“*[179]

Zemědělství souvisí s dalším elementem diskurzu přírodního dědictví, a sice gastronomie. Ta je vnímána jako součást národní tradice a je skrze ni formulován požadavek zastavení importu potravin z cizích států do Francie a posílení potravinové autonomie. *„Existujeme díky Francii, její historii, barvám a chuti, a právě díky Francii, jejímu jazyku*

---

[175] Rassemblement national, *Agriculture* (Paris: Rassemblement national, 2022), 4, https://rassemblementnational.fr/documents/projet/projet-l-agriculture.pdf (staženo 17. března 2025). Pojem agribashing nemá zcela jasnou definici. Ve francouzském kontextu se obvykle používá k diskreditaci kritiky zemědělských metod coby diskriminace či nenávisti vůči zemědělcům. Viz „Agribashing: un levier d'influence pour une partie du monde agricole*,“ Le Monde,* 13. února 2020, https://www.lemonde.fr/planete/article/2020/02/13/agribashing-un-levier-d-influence-pour-une-partie-du-monde-agricole_6029444_3244.html (staženo 9. dubna 2025).

[176] Rassemblement national, *Agriculture*, 4.

[177] Ibid., 16.

[178] Jordan Bardella, „Il faut décréter l'état d'urgence agricole !“.

[179] Rassemblement national, *Agriculture*, 7.

a vlastnímu géniu jsme ve světě a budeme vítězně čelit globalizaci.“[180] Jinde zase RN tvrdí, že „*evropská svoboda je výsledkem výjimečného bohatství živých systémů a přírody v evropských regionech. Bezpečnost Evropanů je mimo jiné založena na gastronomických tradicích, životním stylu zděděném po staletí civilizace a sanitárních standardech, které chrání velký počet lidí před obezitou a dalšími civilizačními chorobami. “*[181] Zde strana chápe bohatou biodiverzitu Evropy jako výjimečnou ve světovém měřítku a spojuje ji se svobodou, bezpečností, gastronomií a zdravím. Činí tak další argument pro nutnou ochranu přírodního dědictví a jeho předávání coby nutných prvků „ekologické civilizace“ a zachování rázu Evropy, a zejména Francie, který líčí jako unikátní.

4.3.1 Předávání přírodního dědictví

Motiv přírodního dědictví je v diskurzu RN pevně spjatý s jeho předáváním (*transmission*) z generace na generaci. Objevuje se zde podpora tradičních, konzervativních hodnot jako důraz na rodinu a výchovu dětí k patriotismu, typická pro pravicově populistické diskurzy. RN přisuzuje rodinám zodpovědnost za rozvoj ekologického myšlení budoucích občanů: *„Ekologická odpovědnost spočívá v rodině, v rodičích, kteří chtějí, aby jejich děti žily lépe než oni. Pouze díky rodičům existuje dlouhodobý rozvoj. “*[182] Jinde RN píše, že *„přenos mezi generacemi, dědictví, ať už má jakoukoli formu, by měl být podporován; je to opak sobectví, a navíc je to hluboce ekologické, protože usiluje o předání země, půdy, domu – pokud možno – v lepším stavu, než v jakém jsme je našli. “*[183] Ve větě je patrný důraz na nativismus a odpor vůči individualismu. RN v kontextu vzdělávání volá také po větším důrazu na ekologickou výchovu, aby se *„děti učily, že jsou součástí ekosystému, stejně jako rostliny, stromy, zvířata a mikroorganismy“*[184] a vnímají přírodu jako pozitivní protiklad negativních technologií: *„přímý kontakt s živými tvory dětem pomůže uniknout smyslové deprivaci, kterou jim vnucují obrazovky“*.[185] RN zároveň požaduje posílení autority učitelů a vzdělávacích institucí a *„obnovení klidu ve školách“*.[186] Rodiny a vzdělávací instituce by ve vizi RN měly sloužit k předávání dědictví, včetně výchovy k environmentálnímu cítění, a stát by měl tuto jejich

[180] Marine Le Pen, „Réunion publique au Thor“.
[181] Rassemblement national, *Pour une Europe des Nations*, 54.
[182] Rassemblement national, *Écologie,* 8.
[183] Rassemblement national, *La Famille* (Paris: Rassemblement national, 2022), 15, https://rassemblementnational.fr/documents/projet/projet-la-famille.pdf (staženo 2. března 2025).
[184] Rassemblement national, *Écologie,* 15.
[185] Ibid.
[186] Rassemblement national, *La Famille*, 10.

funkci podporovat - strana tak navrhuje zavedení možnosti šestiměsíčního dobrovolnického programu určité patriotické služby pro mladé občany mezi 18 a 24 lety, kteří by pečovali o kulturní či přírodní národní dědictví, čímž by se „posílila vazba mezi dědictvím a národem“.[187] Znovu se zde tedy objevuje záměna ochrany přírody za ochranu „národního dědictví“ – příroda sama o sobě nemá v diskurzu RN hodnotu, tu získává až ve spojení s národem, který o ni pečuje coby o své teritorium (právoplatně zděděné po předcích), aby jej mohl následně předat dalším generacím a zajistil tak národní a kulturní homogenitu.

V diskurzu mezigeneračního přenosu lze také vidět ideologické propojení mezi tělem, rodinou a národem, které popsala Wodak tak, že první z nich (v tomto případě tělo s„čistou“ francouzskou krví) je zdrojovou doménou pro rodinu (dům, kde se matka stará o děti, které poslouchají otce a autority) a ty tvoří cílovou doménu – národ (lid žijící ve své vlasti se silným lídrem, který jej ochraňuje před „Jinými“).[188] Zajímavé je, že ačkoli PRR strany bývají obvykle spojené s podporou patriarchálních tradic (jak píše Wodak: *„potřebují zachránce, charismatického vůdce, který osciluje mezi Robinem Hoodem (…) a přísným otcem“*[189]), Marine Le Pen se staví do mateřské, pečující pozice a zdůrazňuje svou identitu matky a ženy: *„Jako zastupitelka, politička, matka a žena jsem přesvědčena o tom, že jen ti, kteří vědí, že svou zemi dostali od předchozích generací, které pracovaly i bojovaly za její zachování, a vědí, že ji musí předat bohatší, rozmanitější a živější budoucím generacím, budou schopni čelit klimatickým a ekologickým výzvám!“*[190] Použití první osoby jednotného čísla místo množného čísla, které je v rétorice PRR častější, lze zároveň interpretovat jako snahu ukázat charisma a vůdcovské schopnosti v kontextu prezidentských voleb. Le Pen se v nich též prezentovala jako velká advokátka za práva zvířat a celou jednu volební brožuru věnovala jejich ochraně – na šesti různých fotografiích je v ní kandidátka zachycená, jak láskyplně pečuje o domácí mazlíčky i chovná zvířata. Věty jako *„spojme konečně etiku, férovou konkurenci a ohled na životní prostředí* (…) *chov budoucnosti je takový, kde blaho zvířat harmonicky koexistuje s konkurenceschopností odvětví a ochranou naší planety“*[191] ukazují, že RN vnímá ochranu zvířat jako součást své ekologické vize, ale zároveň se lze domnívat, že jde o strategii eufemizace v rámci dediabolizace - neproblematická asociace

[187] Rassemblement national, *Patrimoine,* 15.
[188] Wodak, *Politics of Fear*, kapitola Body and Border Politics.
[189] Ibid., kapitola The Micro-politics of Fear.
[190] Marine Le Pen, *Genève (Suisse)*.
[191] Rassemblement national, „Souveraineté et élevage : quand la France rate son rendez-vous avec le bien-être animal“, 19. března 2024, https://rassemblementnational.fr/tribunes-libres/souverainete-et-elevage-quand-la-france-rate-son-rendez-vous-avec-le-bien-etre-animal (staženo 16. března 2025).

s roztomilými zvířaty může sloužit k odvedení pozornosti od kontroverznějších částí programu a navodit dojem, že RN již není strana pravicových extremistů a popíračů holokaustu, ale patriotických milovníků flory a fauny.

4.4 Ekologická transformace

Bylo již etablováno, že Rassemblement national uznává existenci klimatické krize a prezentuje se jako ekologická strana. Doposud prozkoumané části diskurzu většinou stojí na protestu a vymezování se: ekologie zdravého rozumu se vymezuje proti trestající ekologii, lokalismus proti nomádismu. Mnoho pozornosti je věnováno konstrukci nepřátel a jejich kritice (Evropská unie, šílení ekologové, nomádi, nadnárodní organizace atd.). Tato sekce prozkoumá vize ekologické transformace. Ty častěji (ale ne vždy) formulují konkrétní návrhy řešení klimatické krize. Strana ji vnímá holisticky jako spojení změn ve vícero oblastech: *„Ekologická transformace zahrnuje energetickou transformaci, lokalistickou transformaci, ekonomickou a finanční transformaci a průmyslovou a sociální transformaci*.“[192] V analýze se ovšem jako dominantní projevují dvě formulace zelené tranzice, a to energetická a ekonomická transformace.

Již bylo zmíněno, že RN je silným odpůrcem větrných a slunečných elektráren, a to zejména proto, že esteticky ničí krajinu a jsou produktem ze zharaničního dovozu. Když RN mluví o energetické tranzici, velmi často zdůrazňuje významnou roli Francie a jejích jaderných elektráren: *„Historie nám ukazuje, že opuštění znečišťujících fosilních paliv, jako je uhlí, není chimérou. Existuje země, která zvládla svou energetickou transformaci za pouhá dvě desetiletí – tou zemí je Francie. Francie generála de Gaulla a prezidenta Pompidoua, která dokázala nahradit veškeré uhlí jadernou energií. Velmoci, které nejvíce přispívají k emisím skleníkových plynů, jako jsou Spojené státy nebo Čína, by se měly vydat touto francouzskou cestou*.“[193] RN tak považuje Francii za vzorovou zemi, která vyřešila svou energetiku již o mnoho dříve než všichni ostatní. Tato konstrukce slouží i jako argument k odmítnutí kritiky Francie: „*připomínám těm, kteří s oblibou obviňují naši zemi z ekologických selhání, že Francie uskutečnila svou energetickou transformaci již v 70. letech díky jadernému plánu Messmer. Byla to předzvěst toho, čeho je francouzský*

[192] Rassemblement national, *Écologie,* 16.

[193] Jordan Bardella, „Le 9 juin, allez voter et faites falloir votre volonté !“, YouTube, 23. března 2023, https://www.youtube.com/watch?v=6NXw1CcBQkk&t=482s&ab_channel=ShenYunOfficialAccount (staženo 10. března 2025).

duch a genialita schopna“.[194] Věta pracuje s toposem historie: již v minulosti dosáhla Francie úspěchu v energetické tranzici, a to je jen předzvěst toho, jak úspěšná bude v energetické tranzici nyní. Vyzdvihování geniality francouzského ducha a doporučování, aby se ostatní státy francouzskou cestou inspirovaly, se dá interpretovat jako falacie singularizace a falacie srovnávání, jelikož vystavuje Francii jako energeticky vyspělejší než ostatní státy.

V oblasti ekonomické transformace Rassemblement national vychází z opakované kritiky neoliberální doktríny a volného trhu, jejíž projevy vnímá jako negativní pro životní prostředí. *„Ekologie je neslučitelná s volným trhem, honbou za co nejnižšími daňovými, sociálními a environmentálními standardy*,“[195] tvrdí například – čímž implikuje, že zelená tranzice znamená opustit volný trh. Pokud se v „ekologii zdravého rozumu“ či otázce zemědělství stavěla RN do kritické pozice vůči „šíleným“ ekologům, kteří upřednostňují přírodu před lidskými zájmy, v kritice nenasytnosti a bezohlednosti neoliberalismu se RN naopak staví do pozice obhájců udržitelnosti a respektu vůči přírodě: *„Odmítáme logiku nezodpovědné chamtivosti, která požaduje vyšší výnosy, než je příroda schopna poskytnout. Planeta není spotřební zboží, které se po použití vyhodí.“*[196] Strana protestuje proti „novému náboženství ekonomie“[197] a líčí volný obchod jako nespravedlivou výměnu: *„všichni si dnes uvědomují, jak iluzorní je představa volného obchodu mezi společnostmi, které nesdílejí stejná pravidla hry – například pokud jde o duševní vlastnictví, zdravotní a ekologickou bezpečnost nebo vztahy mezi státem a podniky. Globalizace obohatila několik firem, které vyrábí tam, kde je pracovní síla zdarma, a prodávají tam, kde je kupní síla vysoká, zatímco ničí regiony, vytváří miliony nezaměstnaných a poškozují střední třídu, pilíř naší demokracie.“*[198] V této větě lze vidět topos spravedlnosti – globalizace přináší zisk soukromým aktérům na úkor střední třídy a životního prostředí. RN tak na místo volného trhu nabízí „spravedlivou výměnu“ (*juste échange*), tedy takovou, která *„bude brát v potaz sociální, environmentální a zdravotní požadavky“*[199] Konkrétně pod „spravedlivou výměnou“ RN požaduje daňové zvýhodnění lokálních producentů, zdanění globalizovaných

[194] Rassemblement national, „Européennes“.
[195] Rassemblement national, *Écologie*, 17.
[196] Marine Le Pen, „Metz – Discours“.
[197] Marine Le Pen, *Genève (Suisse)*.
[198] Ibid.
[199] Ibid.

dovozů a zpřísnění celní na importované zboží.[200] Spravedlnost je v diskurzu RN rezervovaná téměř výhradně pro Francii a její občany a území – RN tak například odmítá harmonizaci minimální mzdy napříč EU s argumentem, že by to poškodilo občany západní Evropy.[201] Že by západní Evropa mohla profitovat z neoliberálního nastavení, díky kterému ji chudší unijní země zásobují levnou pracovní silou a poskytují příznivé prostředí západním firmám, RN nereflektuje. Neoliberalismus kritizuje, dokud poškozuje Francii. Navrhované řešení je tak jednostranné: zavřít hranice, zvýšit cla a snažit se maximalizovat národní autonomii – což je, podobně jako omezení migrace v kontextu nomádismu, tradiční požadavek Rassemblement national, pouze „natřený nazeleno", respektive prezentovaný jako ekologie.

Představa ekologické tranzice RN také zcela neguje jakoukoli zodpovědnost Francie za klimatickou krizi. *„Chráníme, protože naše kvalita života a naše kolektivní preference jsou napadány ve jménu zvrácené ekologie. Francie nemá povinnost obětovat blahobyt svého obyvatelstva kvůli chybám a nestřídmosti jiných zemí!*"[202] Ve větě je implikováno, že vinu za klimatickou krizi nesou „nestřídmé" země, a obyvatelé Francie na ně kolektivně doplácí. Strana sice často ve spojení se svou vizí ekologické civilizace kritizuje konzumerismus, nadměrnou spotřebu, plýtvání či *„materialistickou logiku, která hlásá, že nálada domácností se měří jejich chutí nakupovat, že štěstí se omezuje na „mít" a nikoli na „být", že ekonomika je cílem sama o sobě."*[203] Ty ale vnímá jako součást cizí, vnucené ideologie, důsledek globalizace, nikoli jako něco, co by bylo Francouzům vlastní, na čemž by se podíleli nebo z čehož by profitovali. Proto také odmítá, že by součástí ekologické tranzice měla být změna konzumních návyků populace: *„Ekologická transformace se neuskuteční prostřednictvím strachu, špatného svědomí nebo trestání. Všechny projevy, které dělají viníka z každého, kdo jede autem, napustí si horkou vanu nebo si dá roštěnku, mají jediný účel – nezpochybňovat systém volného obchodu, honby za co nejnižšími standardy v rámci globalizace a vznik soukromých monopolů*."[204] Věta implikuje, že reflexe dopadu individuální spotřeby na ekologii (včetně příkladů, které hraničí s falacií slaměného panáka, jelikož neexistuje politická autorita, která by teplou vanu chápala jako neekologické

[200] Rassemblement national, Pour une Europe des nations et des peuples (Paris: Rassemblement national, 2019), 13, **https://www.aefinfo.fr/assets/medias/documents/4/8/481837.pdf** (staženo 11. března 2025).
[201] Ibid.
[202] Rassemblement national, *Écologie*, 6.
[203] Marine Le Pen, „Metz – Discours".
[204] Rassemblement national, *Écologie,* 16.

chování), znamená trestání nevinných lidí a odvádění pozornosti do skutečných viníků. RN místo toho navrhuje řešení skrze oběhové hospodářství s důrazem na delší životnost spotřebních produktů a recyklaci, a také vznik soběstačných „teritorializovaných" ekonomik, které budou „nést místní či regionální jedinečnost"[205] (bez konkrétního příkladu, co se tímto spojením myslí). RN klade ve své vizi transformace velký důraz na zlepšení informovanosti spotřebitelů: *„zahájíme revoluci v oblasti moci spotřebitelů a poskytneme jim všechny prostředky, které potřebují, aby mohli ovlivňovat rozhodnutí podniků."*[206] Informovanost spotřebitelů považuje za dostatečný prostředek k zajištění ekologičtější spotřeby: *„oběhové hospodářství závisí méně na daňových a sociálních pobídkách než na informovanosti spotřebitele"*.[207] RN jako by počítala s tím, že bude stačit lépe občany informovat o původu produktů, a ti budou automaticky preferovat lokální produkty. Ekologická transformace je tedy v diskurzu RN jednoduchý a bezbolestný proces, který nemá populaci výrazně omezit v její konzumaci, místo toho jen usnadní volbu trvanlivějších, lokálních produktů, a to skrze zvýšení informovanosti. Vize nezahrnuje reflexi možných problémů, které by pravděpodobně přineslo slibované vyvázání z globalizovaných dodavatelských řetězců či zavedení cel na produkty z dovozu. Šlo by o velmi rozsáhlé změny, které by se těžko nedotkly kupní síly a kvality života francouzských občanů. V jádru vize zelené transformace RN je přesvědčení, že Francie není za klimatickou krizi zodpovědná, ale zároveň, že by se zelená tranzice zemi měla vyplatit: *„budeme důsledně dodržovat zásadu ekologické transformace, která bude přínosná pro Francouze"*[208] – ale jak přesně by tato rentabilita měla fungovat, není zcela popsáno. Je to hrdě nacionalistická vize: *„za francouzskou ekologii – národní ekologie pro obnovu Francie!"*[209], ze které by měla země vyjít „obnovená" – lze si domyslet, že tím se myslí autonomní v oblasti potravin, energetiky, dovozu, hospodářství obecně, s větším důrazem na lokální spotřebu, ale také Francie patriotická, kulturně homogenní a opevněná silnými hranicemi.

Ekologická transformace je téma, které RN detailně rozpracovává ve volbách do Evropského parlamentu a v prezidentských volbách. Ve volbách do EP v roce 2024 je ekologické transformaci věnována menší pozornost, pravděpodobně, podobně jako u lokalismu a nomádismu, kvůli odchodu Henriho Juvina.

---

[205] Rassemblement national, *Pour une Europe des Nations*, 68.
[206] Rassemblement national, *Écologie,* 14.
[207] Ibid., 13.
[208] Ibid., 6.
[209] Ibid., 5.

Závěr

Tato diplomová práce zkoumala, jak Rassemblement national konstruuje svůj ekologický diskurz. Skrze analýzu relevantních dokumentů z posledních šesti let lze konstatovat, že hlavní diskurzivní strategií je konstrukce nepřátelských skupin, vůči nimž se RN vymezuje. V centru diskurzu jsou tak dvě dichotomie. První z nich je trestající ekologie versus ekologie zdravého rozumu. Trestající ekologie je konstrukt založený na toposu nevýhody, charakterizovaný jako zbytečný a odtržený od skutečných potřeb lidí, do kterého RN projektuje různé protichůdné aktéry i charakteristiky, bez ohledu na obsahový rozpor (trestající ekologie je tak jednou produktem neoliberálních elit co prosazují globalizaci, podruhé „šílených" ekologů, co chtějí zakázat růst). Ekologie zdravého rozumu se prezentuje jako vědecky orientovaná, a zároveň autenticky lidová. Pracuje s toposem lidu a falacií jednoty. Opakovaně přebírá environmentální slovník k reformulaci svých tradičních nacionalistických a etnopluralistických požadavků, zejména skrze zaměňování biodiverzity s „diverzitou" kultur či civilizací, jejichž individuální homogenita se má chránit skrze silné hranice.

Druhou dichotomií je nomádismus a lokalismus, které fungují na podobném vymezení. Nomádismus pracuje s toposem hrozby, jelikož ohrožuje životní prostředí, ale zároveň i kulturu. Podobně jako u trestající ekologie lze do konstrukce nomáda projektovat různé osoby, od vykořisťujícího bankéře po ekonomického migranta. Proti nomádovi stojí správný, zakořeněný občan. Jde o konstrukci, která ospravedlňuje sociální vyloučení. Lokalismus, který má být odpovědí na nomádismus, obhajuje nativismus coby nutný prvek ochrany přírody. Obě dichotomické konstrukce používají klasickou diskurzivní strategii krajně pravicových populistů, vytváření skupin „My" (zakořeněný občan s vazbami na lokální půdu a tradice) a „Oni" (nomádi a trestající ekologové).

Z těchto dvou konstrukcí pak vychází diskurzy o přírodním dědictví a ekologické transformaci. První z nich opět zaměňuje ochranu životního prostředí s ochranou civilizace, kultury a národní homogenity. Kvalitou přírody je v pojetí RN její estetika a kulturní význam. Přírodní dědictví má být předmětem mezigeneračního předávání, jehož hlavním aktérem má být rodina. Předávání je v diskurzu podmínkou správné ekologie.

Ekologická transformace RN zdůrazňuje energetiku, ve které má být Francie vzorem pro ostatní díky jaderné energii (v čemž figuruje topos historie a falacie singularizace) a ekonomickou transformaci, která stojí na odmítnutí globalizace, neoliberalismu a materialismu. RN odmítá jakoukoli zodpovědnost Francie za klimatickou změnu, Francii

líčí jako oběť. Proto odmítá jakákoli omezení a restrikce spojené s klimatickou politikou a transformaci chápe jako něco, co musí být Francouzům přínosné.

Ekologie RN se nejčastěji objevuje v souvislosti s tématy, která jsou pro RN tradiční: kritika elit (trestající ekologie), kritika migrace (nomádismus), ochrana domova, tradic a evropské civilizace (přírodní dědictví, včetně krajin a gastronomie) před domnělými hrozbami, kritika globalizace, obhajoba národního státu. Ochrana životního prostředí se tak stává argumentem pro zavření hranic, ochranu národní homogenity a vyloučení reprezentantů globalizace a migrace.

V diskurzu ekologie RN lze najít některé kontinuity s předchozími formulacemi krajně pravicové ekologie. Současný diskurz není unikátní, pracuje s myšlenkami, které se objevily u některých autorů asociovaných s Novou pravicí, zejména Alaina de Benoista a Pierra Viala. To lze vidět v záměně přírodní biodiverzity za etnopluralistický požadavek separace kultur a civilizací i v důrazu na vazbu na půdu a lokální tradice a identity. Jistou návaznost lze vidět i na poujadismus, který také pracoval s představou francouzského tradičního venkova ohroženého modernizací. Hlavním autorem vize RN byl zřejmě Henri Juvin, jehož publikace obsahují velmi podobné argumenty. Nicméně RN svou ekologickou vizi nezměnila ani po jeho odchodu, ačkoli je pravda, že ve volbách v roce 2024 ekologii věnovala méně prostoru než v předchozích dvou zkoumaných volbách.

Limitem práce je omezený rozsah materiálů, na jejichž analýzu byla kapacita. DHA by se dle Ruth Wodak ideálně měla dělat ve vědeckém týmu a analýza by měla zahrnout široký rozsah materiálů. Výsledky práce by se také, pokud možno, měly prezentovat veřejně, aby měla studie skutečný společenský dopad, na což tato práce neaspiruje.

Přínosem této práce je analýza konstrukce diskurzu u strany typu PRR, která se prezentuje jako ekologická. Tato analýza ukázala, že RN dokázala ekologii do svého diskurzu inkorporovat tak, aby sloužila k reformulaci tradičních argumentů strany, které zůstávají spojené s centrálními prvky PRR – zejména s nativismem a populismem (třetí prvek PRR, autoritářství, se v ekologickém diskurzu objevuje méně, zřejmě i kvůli snaze o dediabolizaci a normalizaci RN). Ekologický program, zdůrazňující tradici, estetiku, krajinu či práva zvířat může sloužit i jako „změkčení“ dalších částí programu, například programu bezpečnosti, který mimo jiné apeluje na výrazné posílení policejních složek ve jménu zachování veřejného pořádku.

Lze se domnívat, že podobný postup, který si přisvojuje zelená témata, aby je použil k vytvoření nových forem tradiční PRR dichotomie „Oni“ versus „My“ či k reforumlaci

tradičních programových priorit jako omezení imigrace či ochrana národa a jeho domnělé homogenity, využívají či budou využívat i další PRR strany, které se prezentují jako ekologické, byť se možná jejich diskurzy budou lišit v konkrétních formulacích. Taková hypotéza by mohla být otestována skrze komparativní či přehledovou studii, která by skrze metodu DHA porovnala diskurzy dalších evropských PRR stran, které se prezentují jako ekologické, jako například strana Bratři Itálie, Svobodná strana Rakouska či španělský Vox. Takový výzkum by mohl vytvořit určitou typologii ekologických diskurzů PRR stran a porovnat, do jaké míry se shodují.

Oblastí pro budoucí výzkum by mohla být i identifikace příčiny, proč se k ekologii hlásí spíše západoevropské PRR strany, zatímco ve střední a východní Evropě si tyto strany zachovávají skeptický postoj. Konkrétně například v České republice lze přitom najít korelaci mezi podporou strany Svoboda a přímá demokracie v regionech, kde je míra znečištění životního prostředí vyšší, jako Ústecký či Moravskoslezský kraj. Přesto SPD s ekologií téměř vůbec nepracuje. U voličů PRR stran v podobných evropských regionech tedy zřejmě není příliš velký zájem o ekologii, případně je to téma, které je na žebříčku priorit dole pod akutnějšími socioekonomickými problémy. Takový výzkum by tedy byl spíše na poli politické sociologie či antropologie.

Summary

This thesis examined how the Rassemblement National constructs its ecological discourse. Through an analysis of relevant documents from the past six years, it can be stated that the main discursive strategy is the construction of hostile groups against which the RN defines itself. At the center of the discourse are two dichotomies.

The first is punitive ecology versus common-sense ecology. Punitive ecology is a construct based on the topos of disadvantage, characterized as unnecessary and disconnected from the real needs of the people. Into this construct, the RN projects various contradictory actors and characteristics, regardless of internal inconsistency (punitive ecology is thus at one point a product of neoliberal elites promoting globalization, and at another the idea of radical environmentalists trying to ban growth). Common-sense ecology, in contrast, is presented as scientifically grounded and authentically popular. It employs the topos of the people and the fallacy of unity. It repeatedly adopts environmental vocabulary to reformulate its traditional nationalist and ethnopluralist demands—most notably by conflating biodiversity with “diversity” of cultures or civilizations, which are to be protected through

separation and strong borders.

The second dichotomy is nomadism versus localism, which functions through a similar oppositional logic. Nomadism works with the topos of threat, as it endangers not only the environment but also culture. As with punitive ecology, the figure of the nomad can encompass various individuals, from exploitative bankers to economic migrants. Opposed to the nomad stands the proper, rooted citizen—a construct that serves to justify social exclusion. Localism, proposed as a response to nomadism, defends nativism as a necessary element of nature protection. Both dichotomous constructs employ a classic discursive strategy of far-right populists: the creation of "Us" groups (rooted citizens with ties to local land and traditions) and "Them" groups (nomads and „punitive" ecologists).

From these two constructions emerge the discourses on natural heritage and ecological transformation. The former once again conflates environmental protection with the protection of civilization, culture, and national homogeneity. In the RN's interpretation, the value of nature lies in its aesthetic and cultural significance. Natural heritage is to be passed down across generations, with the family positioned as the key actor in this transmission. In this discourse, such transmission is a precondition for proper ecology.

The RN's ecological transformation emphasizes the energy sector, in which France is to serve as a model for others thanks to nuclear power (this includes the topos of history and the fallacy of singularization), and an economic transformation grounded in the rejection of globalization, neoliberalism, and materialism. The RN denies any responsibility on France's part for climate change, portraying the country instead as a victim. Consequently, it rejects all restrictions and limitations related to climate policy, viewing transformation as something that must benefit the French people.

RN's ecological discourse most frequently appears in relation to topics that are traditional for the party: criticism of elites (punitive ecology), criticism of migration (nomadism), protection of the homeland, traditions, and European civilization (natural heritage, including landscapes and gastronomy) from perceived threats, criticism of globalization, and the defense of the nation-state. Environmental protection thus becomes an argument for closing borders, defending national homogeneity, and excluding representatives of globalization and migration.

Within the RN's ecological discourse, we can identify some continuities with earlier formulations of far-right ecology. The current discourse is not unique; it draws on ideas previously articulated by authors associated with the Nouvelle Droite, particularly Alain de

Benoist and Pierre Vial. This is evident in the conflation of natural biodiversity with the ethnopluralist demand for the separation of cultures and civilizations, as well as in the emphasis on connection to the land and local traditions and identities. A certain continuity can also be seen with Poujadism, which also emphasized the idea of traditional rural France being threatened by modernization. The main author of the RN's vision was likely Henri Juvin, whose publications contain very similar arguments. However, the RN has not significantly altered its ecological vision even after his departure, though it is true that the party devoted less attention to ecology in the 2024 elections than in the two previously examined ones.

A limitation of this thesis is the limited range of materials that could be analyzed within its scope. According to Ruth Wodak, DHA (Discourse-Historical Approach) should be conducted by a scientific team, and the analysis should include a broad spectrum of materials. The results should also be presented publicly to ensure that the study has real social impact—something this thesis does not aim to achieve.

The contribution of this thesis lies in the analysis of discourse construction by a PRR-type party that presents itself as ecological. This analysis has shown that the RN has succeeded in incorporating ecology into its discourse in a way that serves to reformulate the party's traditional arguments, which remain tied to the core elements of PRR—especially nativism and populism. It can therefore be assumed that a similar strategy—appropriating green themes to employ them in constructing the traditional PRR dichotomy of Them versus Us, or in arguing for border closures, immigration restrictions, or the defense of cultural or racial homogeneity under the pretense of biodiversity protection—may also be employed by other PRR parties, even if their discourses differ in specific formulations. Such a hypothesis could be tested through a comparative or review study that would analyze the discourses of other PRR parties that present themselves as ecological, such as Brothers of Italy, the Freedom Party of Austria, or the Spanish party Vox, through the DHA method.

Another avenue for future research could be the identification of reasons why ecological discourse is more often adopted by Western European PRR parties, whereas their counterparts in Central and Eastern Europe tend to maintain a skeptical stance. For instance, in the Czech Republic, there is a correlation between support for the Freedom and Direct Democracy party and regions with higher levels of environmental pollution, such as the Ústí and Moravian-Silesian regions. Nevertheless, SPD does not engage with ecological issues. Among voters of PRR parties in similar Central European regions, there appears to be limited

interest in ecology—or perhaps it is a topic that ranks lower on the list of priorities, beneath more pressing socio-economic problems. Such research would therefore fall more within the fields of political sociology or anthropology.

Použité zdroje a literatura

Primární zdroje

Bardella, Jordan. „Face au défi écologique, pas d'attentisme ni de catastrophisme!“ YouTube, 20. dubna 2024. https://www.youtube.com/watch?v=6NXw1CcBQkk&t=281s&ab_channel=JordanBardella (staženo 15. března 2025).

Bardella, Jordan. „Il faut décréter l’état d’urgence agricole !“ YouTube, 17. ledna 2024. https://www.youtube.com/watch?v=ArF56NNzZu8&ab_channel=JordanBardella (staženo 6. března 2025).

Bardella, Jordan. „Le 9 juin, allez voter et faites falloir votre volonté !“ YouTube, 23. března 2024. https://www.youtube.com/watch?v=6NXw1CcBQkk&t=482s&ab_channel=ShenYunOfficialAccount (staženo 10. března 2025).

Le Pen, Marine. „Faisons de l'écologie un désir et un combat fédérateur!“ YouTube, 14. března 2022. https://www.youtube.com/watch?v=iUM0e0PYYAg&t=2s (staženo 7. března 2025).

Le Pen, Marine. „Genève (Suisse): Discours de Marine Le Pen à la Fondation Spinoza.“ 21. ledna 2019. https://rassemblementnational.fr/discours/geneve-suisse-discours-de-marine-le-pen-a-la-fondation-spinoza (staženo 2. dubna 2025).

Le Pen, Marine. „Marine Le Pen mettra fin à l’invasion des éoliennes | Erquy | M La France.“ YouTube, 17. ledna 2022. https://www.youtube.com/watch?v=t7SzNnYzVVc (staženo 2. dubna 2025).

Le Pen, Marine. „Metz - Discours de Marine Le Pen (1er mai).“ 2. května 2019. https://rassemblementnational.fr/discours/metz-discours-de-marine-le-pen-1er-mai (staženo 2. dubna 2025).

Le Pen, Marine. „Metz – Discours de Marine Le Pen (1er mai).“ 2. května 2019. https://rassemblementnational.fr/discours/metz-discours-de-marine-le-pen-1er-mai (staženo 1. dubna 2025).

Le Pen, Marine. „Réunion publique au Thor (84): discours de Marine Le Pen.“ 22. ledna 2019. https://rassemblementnational.fr/discours/reunion-publique-au-thor-84-discours-de-marine-le-pen (staženo 3. dubna 2025).

Rassemblement national. „1er mai 2019 à Metz : discours d'Hervé Juvin.“ YouTube, 2. května 2019. https://www.youtube.com/watch?v=PskByR5MWpQ&t=370s&ab_channel=RassemblementNational (staženo 3. března 2025).

Rassemblement national. „Européennes: le discours de Marine Le Pen lors du lancement de la campagne du RN.“ YouTube, 3. března 2024. https://www.youtube.com/watch?v=FNplc6oAAIk&t=1064s&ab_channel=BFMTV (staženo 16. března 2025).

Rassemblement national. „Grande convention des élections européennes : discours de Marine Le Pen“. YouTube, 14. ledna 2019. https://www.youtube.com/watch?v=cd63I-29z20&ab_channel=RassemblementNational (staženo 2. dubna 2025).

Rassemblement national. „Pour une Europe des nations et des peuples : allocution de Marine Le Pen.“ YouTube, 15. dubna 2019. https://www.youtube.com/watch?v=Q7mMmaNduVI&t=6s&ab_channel=RassemblementNational (staženo 2. dubna 2025).

Rassemblement national. „Souveraineté et élevage : quand la France rate son rendez-vous avec le bien-être animal.“ 19. března 2024. https://rassemblementnational.fr/tribunes-libres/souverainete-et-elevage-quand-la-france-rate-son-rendez-vous-avec-le-bien-etre-animal (staženo 16. března 2025).

Rassemblement national. *Agriculture.* Paris: Rassemblement national, 2022. https://rassemblementnational.fr/documents/projet/projet-l-agriculture.pdf (staženo 17. března 2025).

Rassemblement national. *Contrôler l'immigration.* Paris: Rassemblement national, 2022. https://mlafrance.fr/pdfs/projet-controle-de-limmigration.pdf (staženo 17. března 2025).

Rassemblement national. *Écologie.* Paris: Rassemblement national, 2022.

https://rassemblementnational.fr/documents/projet/projet-lecologie.pdf (staženo 9. března 2025).

Rassemblement national. *La Famille.* Paris: Rassemblement national, 2022. https://rassemblementnational.fr/documents/projet/projet-la-famille.pdf (staženo 2. března 2025).

Rassemblement national. *La France revient l'Europe revit!* Paris: Rassemblement national, 2024. https://rassemblementnational.fr/documents/202411-programme-europeennes.pdf (staženo 17. března 2025).

Rassemblement national. *La France revient, l'Europe revint!* Paris: Rassemblement national, 2024. https://rassemblementnational.fr/documents/202411-programme-europeennes.pdf (staženo 2. dubna 2025).

Rassemblement national. *M la France*. Paris: Rassemblement national, 2022. https://mlafrance.fr/pdfs/22-mesures-pour-2022.pdf (staženo 1. dubna 2025).

Rassemblement national. *Patrimoine.* Paris: Rassemblement national, 2022. https://rassemblementnational.fr/documents/projet/projet-le-patrimoine.pdf (staženo 1. dubna 2025).

Rassemblement national. *Pour une Europe des nations et des peuples.* Paris: Rassemblement national, 2019. https://www.aefinfo.fr/assets/medias/documents/4/8/481837.pdf (staženo 11. března 2025).

Rassemblement national. *Pour une Europe des Nations: Manifeste pour une nouvelle coopération en Europe „L'Alliance Européenne des Nations".* Paris: Rassemblement national, 2019. https://www.recnews.it/wp-content/uploads/2019/04/europeennes-manifeste.pdf (staženo 10. března 2025).

Sekundární literatura

Bar-On, Tamir. „The Ambiguities of the Nouvelle Droite, 1968–1999.“ *The European Legacy* 6, č. 3 (2001): 333–351. https://doi.org/10.1080/10848770120051349 (staženo 2. března 2025).

Barroux, Rémi. „Ecologie: Marine Le Pen repeint le vert en bleu-blanc-rouge.“ *Le Monde*, 3. prosince 2016. https://www.lemonde.fr/planete/article/2016/12/03/ecologie-marine-le-pen-repeint-le-vert-en-bleu-blanc-rouge_5042774_3244.html (staženo 3. března 2025).

Bechtel, Michael M., Federica Genovese a Kenneth F. Scheve. „Interests, Norms and Support for the Provision of Global Public Goods: The Case of Climate Co-Operation.“ *British Journal of Political Science* 49, č. 4 (2019): 1333–1355. https://doi.org/10.1017/S0007123417000205.

Benoist, Alain de. *Demain, la décroissance! Penser l'écologie jusqu'au bout.* Paris: Éditions Pierre-Guillaume de Roux, 2007.

Berteloot, Tristan. „Pour Le Pen, le «nomade» se «moque de l’écologie car il n’a pas de terre».“ *Libération*, 14. dubna 2019. https://www.liberation.fr/les-pouvoirs/2019/04/14/pour-le-pen-le-nomade-se-moque-de-l-ecologie-car-il-n-a-pas-de-terre_1721253/ (staženo 4. března 2025).

Betz, Hans-Georg. *Radical Rightwing Populism in Western Europe*. New York: St Martin’s Press, 1994.

Biehl, Janet a Peter Staudenmaier. *Ecofascism: Lessons from the German Experience*. London: AK Press, 1996.

Blommaert, Jan a Chris Bulcaen. „Critical Discourse Analysis.“ *Annual Review of Anthropology* 29 (2000): 447–466. http://www.jstor.org/stable/223428 (staženo 5. ledna 2025).

Bookchin, Murray. „Social Ecology versus Deep Ecology: A Challenge for the Ecology Movement.“ *Green Perspectives/Anarchy Archive*, 1987. https://www.anarchist-archive.org (staženo 2. února 2025).

Boukala, Salomi a Eirini Tountasaki. „From Black to Green: Analysing Le Front

National's 'patriotic ecology'." In *The Far Right and the Environment*, ed. Bernhard Forchtner. London: Routledge, 2019, nestránkovaný formát, kapitola 5.

Campion, Kristy. „Defining Ecofascism: Historical Foundations and Contemporary Interpretations in the Extreme Right". *Terrorism and Political Violence* 35, č. 4 (2021): 926–944. https://doi.org/10.1080/09546553.2021.1987895 (staženo 2. ledna 2025).

Cocou Datondji, André a Franck Amousou. „Discourse-Historical Approach to Critical Discourse Studies: Theoretical and Conceptual Analysis, Basic Characteristics and Analytical Tools." *Revue Internationale de Linguistique Appliquée, de Littérature et d'Éducation* 2, č. 1 (2019): 75. https://www.rilale-uac.org/wp-content/uploads/2019/09/Datondji-Amousou_-discourse-historical-approach....pdf (staženo 5. ledna 2025).

Dawson, Jane I. *Eco-Nationalism: Anti-Nuclear Activism and National Identity in Russia, Lithuania, and Ukraine*. Durham, NC: Duke University Press, 1996. https://doi.org/10.2307/j.ctv11313v1 (staženo 3. února 2025).

De Nadal, Lluis. „Climate Change: Bad News for Populism? How the Rassemblement national Used COVID-19 to Promote Its Environmental Agenda." *Nationalities Papers* 52, č. 2 (2024): 414–429. https://doi.org/10.1017/nps.2022.104 (staženo 5. ledna 2025).

Dhellemmes, Gaspard. „Ces jeunes identitaires qui virent au vert." *Le Monde*, 24. prosince 2022. https://www.lemonde.fr/m-le-mag/article/2022/12/24/ces-jeunes-identitaires-qui-virent-au-vert_6155582_4500055.html (staženo 5. ledna 2025).

Engels, Anita et al. „Public Climate-Change Skepticism, Energy Preferences and Political Participation." *Global Environmental Change* 23, č. 5 (2013): 1018–1027. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2013.05.008 (staženo 1. února 2025).

Europe 1. „Marine Le Pen juge 'regrettable' le retrait des États-Unis de l'Accord de Paris." *Europe 1*, 2. června 2017. https://www.europe1.fr/politique/marine-le-pen-juge-regrettable-le-retrait-des-etats-unis-de-laccord-de-paris-3349073 (staženo 3. března 2024).

Flanagan, Scott C. a Russell J. Dalton. „Parties under Stress: Realignment and Dealignment in Advanced Industrial Societies". *West European Politics* 7, č. 1 (1984): 7–

23. https://doi.org/10.1080/01402388408424456 (staženo 28. prosince 2024).

Forchtner, Bernhard a Christoffer Kølvraa. „The Nature of Nationalism: Populist Radical Right Parties on Countryside and Climate.“ *Nature and Culture* 10, č. 2 (2015): 199–224. https://doi.org/10.3167/nc.2015.100204 (staženo 1. února 2025).

Forchtner, Bernhard, Andreas Kroneder a David Wetzel. „Being Skeptical? Exploring Far-Right Climate-Change Communication in Germany“. *Environmental Communication* 12 (2018): 589–604. https://doi.org/10.1080/17524032.2018.1470546 (staženo 2. ledna 2025).

Forchtner, Bernhard. „Far-right articulations of the natural environment: An introduction“. In *The Far Right and the Environment*, ed. Bernhard Forchtner. London: Routledge, 2019, nestránkovaný formát, úvod.

François, Stéphane. Interview vedla Sarah Sermondadaz. „Le Rassemblement national prône une écologie superficielle, une écologie de carte postale.“ *The Conversation*, 25. června 2024. https://theconversation.com/le-rassemblement-national-prone-une-ecologie-superficielle-une-ecologie-de-carte-postale-233158 (staženo 5. března 2025).

François, Stéphane. *Les Verts-Bruns. L'écologie de l'extrême droite française.* Lormont: Le Bord de l’eau, 2022.

Gemenis, Kostis, Alexia Katsanidou a Sofia Vasilopoulou. „The Politics of Anti-Environmentalism: Positional Issue Framing by the European Radical Right“. Příspěvek přednesený na MPSA Annual Conference, Chicago, 12.–15. dubna 2012. https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/6152401/The_politics_of_anti-environmentalism.pdf (staženo 28. prosince 2024).

Griffin, Roger. „Between Metapolitics and Apoliteia: The Nouvelle Droite's Strategy for Conserving the Fascist Vision in the 'Interregnum'.“ *Modern & Contemporary France* 8, č. 1 (2000): 36. https://doi.org/10.1080/096394800113349 (staženo 2. března 2025).

Guillou, Clément. „L’écologie, ce nouveau clivage politique que le Rassemblement national compte exploiter.“ *Le Monde*, 13. srpna 2023. https://www.lemonde.fr/politique/article/2023/08/13/l-ecologie-ce-nouveau-clivage-politique-que-le-rassemblement-national-compte-exploiter_6185278_823448.html (staženo

5. ledna 2025).

Hájek, Martin. *Čtenář a stroj. Vybrané metody sociálněvědní analýzy textů*. Praha: Slon, 2014.

Harris, Zellig. „Discourse Analysis.“ *Language* 28, č. 1 (1952): 1–30. https://doi.org/10.2307/409987 (staženo 5. ledna 2025).

Herte, Robert de. „La fin de l'idéologie du progrès.“ *Éléments* 79 (leden 1994): 3.

Hoerber, Thomas, Kristina Kurze a Joel Kuenzer. „Towards Ego-Ecology? Populist Environmental Agendas and the Sustainability Transition in Europe“. *The International Spectator* 56, č. 3 (2021): 41–55. https://doi.org/10.1080/03932729.2021.1956718 (staženo 2. ledna 2025).

Hoerber, Thomas. *The Origins of Energy and Environmental Policy in Europe: The Beginnings of a European Environmental Conscience*. London: Routledge, 2013.

Homoláč, Jiří. „Kritická analýza diskurzu.“ In *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*, ed. Petr Karlík, Marek Nekula a Jana Pleskalová. 2017. https://www.czechency.org/slovnik/KRITICK%C3%81%20ANAL%C3%9DZA%20DISKURZU#bibitem19 (staženo 5. ledna 2025).

Huber, Robert A., Esther Greussing a Jakob-Moritz Eberl. „From Populism to Climate Scepticism: The Role of Institutional Trust and Attitudes towards Science“. *Environmental Politics* 31, č. 7 (2021): 1115–1138. https://doi.org/10.1080/09644016.2021.1978200 (staženo 28. prosince 2024).

Huber, Robert A., Tomas Maltby, Kacper Szulecki a Stefan Ćetković. „Is Populism a Challenge to European Energy and Climate Policy? Empirical Evidence across Varieties of Populism“. *Journal of European Public Policy* 28, č. 7 (2021): 998–1017. https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1918214 (staženo 28. prosince 2024).

Hughes, Brian, Dave Jones a Amarnath Amarasingam. „Ecofascism: An Examination of the Far-Right/Ecology Nexus in the Online Space“. *Terrorism and Political Violence* 34, č. 5 (2022): 997–1023. https://doi.org/10.1080/09546553.2022.2069932.

Hultman, Martin et al. „The Far Right and Climate Change Denial: Denouncing Environmental Challenges via Anti-Establishment Rhetoric, Marketing of Doubts, Industrial/Breadwinner Masculinities Enactments and Ethno-Nationalism“. In *The Far Right and the Environment*, ed. Bernhard Forchtner. London: Routledge, 2019, nestránkovaný formát, kapitola 8.

Ignazi, Piero. „The Silent Counter-Revolution: Hypotheses on the Emergence of Extreme Right-Wing Parties in Europe“. *European Journal of Political Research* 22, č. 1 (červenec 1992): 3–34. https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1992.tb00303.x (staženo 28. prosince 2024).

Ivarsflaten, Elisabeth. „What Unites Right-Wing Populists in Western Europe? Re-Examining Grievance Mobilization Models in Seven Successful Cases“. *Comparative Political Studies* 41, č. 1 (2008): 3–23. https://doi.org/10.1177/0010414006294168 (staženo 28. prosince 2024).

Jacobin. „The Rise of the Degrowther Right.“ *Jacobin*, březen 2025. https://jacobin.com/2025/03/right-wing-ecology-degrowth-nationalism (staženo 9. dubna 2025).

Jeffries, Elisabeth. „Nationalist Advance.“ *Nature Climate Change* 7 (2017): 470. https://doi.org/10.1038/nclimate3334 (staženo 1. února 2025).

Juvin, Hervé. *La Grande séparation: Pour une écologie des civilisations*. Paris: Gallimard, 2013.

Karlík, Petr, Marek Nekula a Jana Pleskalová, eds. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Viz heslo: „Kritická analýza diskurzu.“ 2017. https://www.czechency.org/slovnik/KRITICK%C3%81%20ANAL%C3%9AZA%20DISKURZU (staženo 5. ledna 2025).

Kulin, Joakim, Ingemar Johansson Sevä a Riley E. Dunlap. „Nationalist Ideology, Rightwing Populism, and Public Views about Climate Change in Europe“. *Environmental Politics* 30, č. 7 (2021): 1111–1134. https://doi.org/10.1080/09644016.2021.1898879 (staženo 28. prosince 2024).

Le Du, Flaurent. „Climat: L'anti-écologisme, ligne de conduite du RN au Parlement européen." *L'Humanité*, 1. dubna 2024. https://www.humanite.fr/environnement/ecologie/climat-lanti-ecologisme-ligne-de-conduite-du-rn-au-parlement-europeen (staženo 4. března 2025).

Le Figaro. „Laurent Ozon justifie son départ du FN." *Le Figaro*, 15. srpna 2011. https://www.lefigaro.fr/flash-actu/2011/08/15/97001-20110815FILWWW00167-laurent-ozon-justifie-son-depart-du-fn.php (staženo 2. března 2025).

Le Figaro. „L'écrivain Renaud Camus appelle à voter Le Pen." *Le Figaro*, 27. března 2012. https://www.lefigaro.fr/livres/2012/03/27/03005-20120327ARTFIG00691-l-ecrivain-renaud-camus-appelle-a-voter-le-pen.php (staženo 1. února 2025).

Le Monde. „Deux proches du RN fondent le Parti localiste." *Le Monde*, 16. prosince 2020. https://www.lemonde.fr/politique/article/2020/12/16/deux-proches-du-rn-fondent-le-parti-localiste_6063570_823448.html (staženo 15. března 2025).

Le Monde. „Le congrès du Front National à Nice: M. Le Pen cherche à élargir son électorat." *Le Monde*, 1. dubna 1990. https://www.lemonde.fr/archives/article/1990/04/01/le-congres-du-front-national-a-nice-m-le-pen-cherche-a-elargir-son-electorat_3964066_1819218.html (staženo 2. února 2025).

Lockwood, Matthew. „Right-Wing Populism and the Climate Change Agenda: Exploring the Linkages". *Environmental Politics* 27, č. 4 (2018): 712–732. https://doi.org/10.1080/09644016.2018.1458411 (staženo 28. prosince 2024).

Lubarda, Balša a Bernhard Forchtner. „Far-Right Narratives of Climate Change Acceptance and Their Role in Addressing Climate Skepticism". *The Journal of Environmental Education* 54, č. 6 (2023): 386–396. https://doi.org/10.1080/00958964.2023.2257622 (staženo 28. prosince 2024).

Lubarda, Balša. „Beyond Ecofascism? Far-Right Ecologism (FRE) as a Framework for Future Inquiries". *Environmental Values* 29 (2020): 713–732. https://doi.org/10.3197/096327120X15752810323922 (staženo 2. ledna 2025).

Lubarda, Balša. *Far-Right Ecologism: Environmental Politics and the Far Right in*

Hungary and Poland. London: Routledge, 2023.

MacNeil, Robert. „Death and Environmental Taxes: Why Market Environmentalism Fails in Liberal Market Economies.“ *Global Environmental Politics* 16, č. 1 (2016): 21–37. https://doi.org/10.1162/GLEP_a_00336 (staženo 1. února 2025).

Malm, Andreas a Zetkin Collective. *White Skin, Black Fuel: On the Danger of Fossil Fascism*. London: Verso Books, 2021.

McCright, Aaron M., Riley E. Dunlap a Chenyang Xiao. „The Politicization of Climate Change and Polarization in the American Public's Views of Global Warming, 2001–2010.“ *The Sociological Quarterly* 52, č. 2 (2016): 155–194. https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2011.01198.x (staženo 1. února 2025).

McCright, Aaron M., Riley E. Dunlap a Sandra T. Marquart-Pyatt. „Political Ideology and Views about Climate Change in the European Union“. *Environmental Politics* 25, č. 2 (2016): 338–358. https://doi.org/10.1080/09644016.2015.1090371 (staženo 28. prosince 2024).

Meyer, Michael a Ruth Wodak, eds. *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage, 2006.

Moore, Sam a Alex Roberts. *The Rise of Ecofascism: Climate Change and the Far Right*. Medford: Polity Press, 2022. Nestránkovaný formát, úvod.

Mudde, Cas. „Introduction to the populist radical right“. In *The Populist Radical Right: A Reader*, ed. Cas Mudde. New York: Routledge, 2017, 1–10.

Nerlich, Brigitte. „‘Climategate’: Paradoxical Metaphors and Political Paralysis.“ *Environmental Values* 19, č. 4 (2010): 419–442. https://www.ingentaconnect.com/contentone/whp/ev/2010/00000019/00000004/art00003?crawler=true&mimetype=application/pdf (staženo 1. února 2025).

Neslen, Arthur. „French National Front Launches Nationalist Environmental Movement.“ *The Guardian*, 18. prosince 2014. https://www.theguardian.com/environment/2014/dec/18/french-national-front-launches-nationalist-environmental-movement (staženo 25. března 2025).

Oesch, Daniel et al. „Occupational Structure and Labour Market Change in Western Europe since 1990.“ In *The Politics of Advanced Capitalism*, ed. Pablo Beramendi et al. New York: Cambridge University Press, 2015, 112–132.

Önnerfors, Andreas. „‘The Great Replacement’ – Decoding the Christchurch Terrorist Manifesto“, 2019. https://doi.org/10.13140/RG.2.2.20760.83208 (staženo 1. února 2025).

Ostiguy, Pierre a María Esperanza Casullo. „Left versus Right Populism: Antagonism and the Social Other.“ Příspěvek přednesený na 67. výroční konferenci Political Studies Association, Glasgow, 10.–12. dubna 2017. https://psa.ac.uk/sites/default/files/conference/papers/2017/Ostiguy%20and%20Casullo_0.pdf (staženo 1. února 2025).

Oswald, Michael, Meike Fromm a Elena Broda. „Strategic Clustering in Right-Wing Populism? ‘Green Policies’ in Germany and France“. *Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft* 15 (2021). https://doi.org/10.1007/s12286-021-00485-6 (staženo 2. ledna 2025).

Prokopová, Kateřina, Zuzana Orságová a Petra Martinková. *Metodologie výzkumu v oblasti kritické analýzy diskurzu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014.

Rassemblement national. *Projet Marine Le Pen 2012*. Paris: Rassemblement national, 2012. http://www.frontnational.com/pdf/projet_mlp2012.pdf (staženo 2. března 2025).

Reisigl, Martin. „The Discourse-Historical Approach.“ In *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*, ed. J. Flowerdew a J. E. Richardson. London: Routledge, 2017, 2–62.

Ruser, Alexander a Amanda Machin. „Nationalising the Climate: Is the European Far Right Turning Green?“ *Green European Journal* (27. září 2019). https://www.greeneuropeanjournal.eu/nationalising-the-climate-is-the-european-far-right-turning-green/ (staženo 2. ledna 2025).

Schaller, Stella a Alexander Carius. *Convenient Truths: Mapping Climate Agendas of Right-Wing Populist Parties in Europe*. Berlin: Adelphi, 2019. https://adelphi.de/en/system/files/mediathek/bilder/Convenient%20Truths%20-

%20Mapping%20climate%20agendas%20of%20right-wing%20populist%20parties%20in%20Europe%20-%20adelphi.pdf (staženo 2. ledna 2025).

Souillac, Romain. *Le mouvement Poujade: De la défense professionnelle au populisme nationaliste (1953–1962).* Paris: Presses de Sciences Po, 2007. https://shs.cairn.info/article/SCPO_SOUIL_2007_01_0127?lang=fr&ID_ARTICLE=SCPO_SOUIL_2007_01_0127&DocId=392079&hits=3258+3257 (staženo 10. března 2025).

Stokes, Donald E. „Spatial Models of Party Competition". *American Political Science Review* 57, č. 2 (1963): 368–377. https://www.jstor.org/stable/1952828 (staženo 28. prosince 2024).

Terre et Peuple. https://www.terreetpeuple.com/ (staženo 3. března 2025).

Turner, Joe a Dan Bailey. „'Ecobordering': Casting Immigration Control as Environmental Protection." *Environmental Politics* 31, č. 1 (2022): 110–131. https://doi.org/10.1080/09644016.2021.1916197 (staženo 2. ledna 2025).

Ungureanu, Camil a Lucia Popartan. „The Green, Green Grass of the Nation: A New Far-Right Ecology in Spain". *Political Geography* 108 (2024). https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2023.102953 (staženo 2. ledna 2025).

Van Dijk, Teun A. „Critical Discourse Analysis." *Discourse & Society* 5, č. 4 (1994): 352–353. https://doi.org/10.1177/0957926594005004001 (staženo 5. ledna 2025).

Vial, Pierre. *Une Terre un peuple.* Paris: Éditions Terre et Peuple, 2000.

Warren, Alec. *Britain's Green Fascists: Understanding the Relationship Between Fascism, Farming, and Ecological Concerns in Britain, 1919–1951*. UNF Graduate Theses and Dissertations, University of Florida, 2017.

Wodak, Ruth. „Critical Discourse Analysis, Discourse-Historical Approach." In *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction* (2015): 1–14.

Wodak, Ruth. „The Trajectory of Far Right Populism – A Discourse-Analytical Perspective." In *The Far Right and the Environment*, ed. Bernhard Forchtner. London:

Routledge, 2019, nestránkovaný formát, kapitola 2.

Wodak, Ruth. „What Critical Discourse Analysis Is About: A Summary of Its History, Important Concepts and Its Developments.“ In *Methods of Critical Discourse Analysis*, ed. Ruth Wodak a Michael Meyer. London: Sage, 2001, 1–13.

Wodak, Ruth. *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*. London: SAGE Publications Ltd, 2015. Nestránkovaný formát.

Zimmerman, Michael E. „The Threat of Eco-Fascism“. *Social Theory and Practice* 21, č. 2 (1995).

Seznam příloh

Příloha č. 1: Přehled primárních zdrojů (tabulka)

ZÁVĚREČNÉ TEZE MAGISTERSKÉ PRÁCE NMTS

Závěrečné teze student odevzdává ke konci Diplomního semináře III jako součást magisterské práce a tyto teze jsou spolu s odevzdáním magisterské práce do SIS předpokladem udělení zápočtu za tento seminář.

Jméno:
Helena Tomková

E-mail:
12619952@fsv.cuni.cz

Specializace (uveďte zkratkou)*:
ES

Semestr a školní rok zahájení práce:
ZS 2024

Semestr a školní rok ukončení práce:
LS 2025

Vedoucí diplomového semináře:
prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík LL.M. Ph.D.

Vedoucí práce:
Dr. Paul Bauer

Název práce:
Od hnědé k zelené? Vlastenecká ekologie francouzské krajní pravice

Charakteristika tématu práce (max 10 řádek):
Tato práce zkoumá stranu Rassemblement national (RN) s cílem zjistit, jak konstruuje svůj ekologický diskurz. RN bývá tradičně řazena mezi PRR, byť se skrze strategii dediabolizace pokouší navenek zbavit svého krajně pravicového dědictví. Vzhledem k vysoké pravděpodobnosti, že se RN v příštích letech dostane k výkonné moci, je na místě zkoumat, jak se k ekologii staví, jelikož s nárůstem urgence změny klimatu půjde o nevyhnutelně důležité téma. Práce vychází z kritické diskurzivní analýzy, respektive diskurzivně-historického přístupu (DHA) a analyzuje stranické materiály spojené s volbami v letech 2019, 2022 a 2024.

Vývoj tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):
Téma práce se výrazně nezměnilo. Změnou bylo vymezení voleb, původně bylo plánováno používat materiály z předčasných legislativních voleb v roce 2024, kvůli nedostatku relevantních materiálů ale byly nakonec zvoleny volby do Evropského parlamentu v témže roce, ke kterým strana publikovala více materiálů.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):
Úvod
1 State of the art a teoretická východiska
2 Cíl výzkumu a metodologie
3 Ekologie krajní pravice ve Francii
3.1 Ekologie Rassemblement national
4 Od hnědé k zelené? Analýza diskurzu
4.1 Ekologie „zdravého rozumu“ versus „trestající“ ekologie
4.1.1 Ekologické hrozby
4.1.2 „Trestající“ ekologie
4.1.3 Ekologie „zdravého rozumu“
4.2 Nomádismus a lokalismu
4.2.1 Nomádismus
4.2.2 Lokalismus
4.3 Přírodní dědictví
4.3.1 Předávání přírodního dědictví

4.4 Ekologická transformace
Závěr

Hlavní výsledky práce (max. 10 řádek):
Hlavní diskurzivní strategií je konstrukce nepřátelských skupin, vůči nimž se RN vymezuje. V centru diskurzu jsou tak dvě dichotomie. První z nich je trestající ekologie versus ekologie zdravého rozumu. Trestající ekologie je konstrukt založený na toposu nevýhody, charakterizovaný jako zbytečný a odtržený od skutečných potřeb lidí, do kterého RN projektuje různé protichůdné aktéry i charakteristiky, bez ohledu na obsahový rozpor. Ekologie zdravého rozumu se prezentuje jako vědecky orientovaná, a zároveň autenticky lidová. Pracuje s toposem lidu a falacií jednoty. Opakovaně přebírá environmentální slovník k reformulaci svých tradičních nacionalistických a etnopluralistických požadavků, zejména skrze zaměňování biodiverzity s „diverzitou" kultur či civilizací, jejichž individuální homogenita se má chránit skrze silné hranice.

Prameny a literatura (výběr nejpodstatnějších):
Primární prameny viz příloha práce
Sekundární literatura:
Forchtner, Bernhard a Christoffer Kølvraa. „The Nature of Nationalism: Populist Radical Right Parties on Countryside and Climate." Nature and Culture 10, č. 2 (2015): 199–224. https://doi.org/10.3167/nc.2015.100204 (staženo 1. února 2025).
Forchtner, Bernhard, Andreas Kroneder a David Wetzel. „Being Skeptical? Exploring Far-Right Climate-Change Communication in Germany". Environmental Communication 12 (2018): 589–604. https://doi.org/10.1080/17524032.2018.1470546 (staženo 2. ledna 2025).
Forchtner, Bernhard. „Far-right articulations of the natural environment: An introduction". In The Far Right and the Environment, ed. Bernhard Forchtner. London: Routledge, 2019, nestránkovaný formát, úvod.
François, Stéphane. Les Verts-Bruns. L'écologie de l'extrême droite française. Lormont: Le Bord de l'eau, 2022.

Etika výzkumu:**
/

Jazyk práce:
čeština

Podpis studenta a datum

Schváleno	**Datum**	**Podpis**
Vedoucí práce		
Vedoucí diplomového semináře		
Vedoucí specializace		
Garant programu		

* BAS – Balkánská a středoevropská studia; ES – Evropská studia; NRS – Německá a rakouská studia; RES – Ruská a eurasijská studia; SAS – Severoamerická studia; ZES – Západoevropská studia.

** Pokud je to relevantní, tj. vyžaduje to charakter výzkumu (nebo jeho zadavatel), data, s nimiž pracujete, nebo osobní bezpečnost vaše či dalších účastníků výzkumu, vysvětlete, jak zajistíte dodržení, resp. splnění těchto etických aspektů výzkumu: 1) informovaný souhlas s účastí na výzkumu, 2) dobrovolná účast na výzkumu, 3) důvěrnost a anonymita zdrojů, 4) bezpečný výzkum (nikomu nevznikne újma).